

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Tractatus III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

CANT. 7.

gradus in Templo trimula, cœlesti auxilio adjuva, ita ut tunc ei poterit illud dici: *Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis, ô Filia Principis.*

4. DOMINVS TECVM, correspondet Annuntiationi, quia Dominus tunc cum ea fuit speciali modo, mox ab eius humili responso, per personalem vitionem ad carnem ex ea assumptam: Dominus tecum, ô Maria, tecum in mente, tecum in ventre, & vtero mysterijs fœcundissimo.

5. BENEDICTA TV IN MYLIERIBVS, correspondet Visitationi: sic enim à S. Elizabetha salutata fuit, & à S. Ioanne in vtero per os Matris loquente, quomodo & eam paulò antea Angelus salutarat eisdem verbis. Hinc & Festum illud quibusdam in locis intitulatur *Festum S. Mariæ de Gratia*, quia per illam gratia repletus est Ioannes & Elizabetha

6. BENEDICTVS FRUCTVS VENTRIS TVI, correspondet Festo partus eius, quando scilicet in medio Angelorum, cœlo & cœlitis eam benedicebant, Iesum peperit sine Virginitatis detrimento, quia sicut sine lesione & corruptione fructus ex arbore exoritur, ita Christus ex Virgine: & sicut decor est arboris fructus eius, ita & Mariæ decor est eius Filius.

7. SANCTA MARIA MATER DEI, correspondet Purificationi, in qua publicè apparuit Maria tamquam Mater Dei, quando diuinum suum Infantem presentavit cum gaudio & iubilo in Templo his qui expectabant redemptionem Israel: *Eccce veniens ad Templum suum Dominator Dominus.*

8. ORAPRONOBIS PECCATORIBVS, correspondet eius in Cœlum Assumptioni: idem enim assumpta est, ut perpetuò interueniat & oret pro nobis miseris peccatoribus tamquam Mater, Mediatrix, & Advocata nostra: idem assumpta, ut nostræ salutis fideliter & amanter tractet negotia.

9. ILLUD, NYNCE ET IN HORA MORTIS NOSTRÆ, rememorare potest Festum Compassionis eius, & constantiam quam habuit iuxta Crucem in morte Filij. Per quam meruit assistere omnibus filijs Dei benedictis, in hora mortis, eosque ab insidijs demonis protegere, ac à mortis æternæ periculo liberare.

Propter hæc igitur omnia merito Ave Angelicum, cuius Gabriel Archangelus primam partem cœlesti mandato pronuntiavit, & auribus MARIE, utique eius, velut cœlesti melos, melique suave infudit, crebro et repetimus cum devotione, tamquam gratis auribus excipendum, si à mellis nostris labijs prodierit. Coniungendum ergo est os nostrum cum Gabrielis ore, mens cum mente, reverentia nostra humilis cum eius reverentia humilitate, quando pronunciamus illud Ave. Sic enim non poterit repulsam pati, nec ingratum esse. Sic cum fiducia dicere illi poterimus: *Suavis illud Ave, peccatorum miserere.*

QVADRIGA MARIÆ
AVGVSTÆ.

TRACTATUS III.

PIE ELVCIDANS ANTIPHONAM
MARIANÆ LAVDIS,

Quæ canitur à Festo Purificationis vsque ad Pascha.

In gratiam Pastorum, & Concionatorum, ac Deiparæ Virgini piorum omnium, quibus dictum est:

Qui elucidant me, vitam æternam habebunt. I
Ecclesi. 24.

INTRODVCTIO.

Ecclēsia congaudens, & congratulans Virgini Deiparæ, ante Thorum eius frequenter dulcia Cantica dramatis, ut in cordibus filiorum suorum foueat & accendat amorem erga eam, & venerationem candidæ pietatis. Illa autem Cantica, sive Antiphonas suave-sonantes, immutat verbis & modulis pro varietate temporum, & mysteriorum annua revelatione recurrentium. Interim ad eundem scopum tendunt, & in re ac significatione primaria conformitatem habent. A Pentecoste vsque ad Adventum Domini canit, *Salve Regina, Mater misericordiæ.* Ab Adventu vsque ad Purificationem, *Alma Redemptoris Mater.* A Purificatione vsque ad Pascha, *Ave Regina Cœlorum.* A Pascha vsque ad Pentecosten, *Regina Cœli lætare.* Sic in his Antiphonis sæpe repetitur hæc vox, *Salve lætare, Ave,* quæ idem significat, & renouat illud Ave Angelicum, quod olim Gabrielis ore fuit depretonum, ad excitandum gaudium indicibile cordi Mariæ, ob redemptionem generis humani, cui debebat ipsa cooperari electa ad hoc Mater Filij Dei. Istud nempe Angelicum Ave initium fuit gaudij ineffabilis, initium nostræ salutis, initium consolationis filiorum Adæ: idem tam frequenter repetitur, tamquam mel in ore, melos in aure.

Propterea etiam in hac nostra Antiphona bis repetitur AVE, bis SALVE; & rursus GAUDE ET VALE: quæ omnia voce diuersa, re sunt eadem, & nihil aliud significant, quam si diceremus: Tibi ô MARIÆ sit gaudium, & salus, id est, felicitas, victoria, honor, virtus, gloria. Tibi congratulamur, & congaudemus, ac obsequium humilis seruitutis, & venerationis offerimus.

AUE REGINA CÆLORVM, SECT. I.
AUE DOMINA ANGELORVM.

Itaque quando dicimus, *Aue Regina Cœlorum, B.V. Re-* idem est, ac si dicamus: *Aguoscerimus te, ô Virgo, gina Cœ-* tamquam Reginam potentem, non solum in *lorum.*
salo

salto & solo nostro, sed & in Cælo; nec solum in solo & Cælo, sed & in Cælis Cælorum; nec solum in Cælis materialibus, sed etiam in spiritualibus, de quibus scriptum est: *Cæli enarrant gloriam Dei, & in omnem terram exiuit sonus eorum.* Etenim MARIA Regina est dominans super aërem, & aëreas Potestates, Regina est excelsa & dominans super sidera. Regina est Sole amicta, Stellis coronata, sub pedibus Lunam habens. Ipsa est Signum illud magnum, sive magnum Miraculum, quod apparuit in Cælo, quodq; non solum S. Ioannes, sed & omnes in terra homines suspicere debent, admirari, venerari, & que in sæculum sæculi. Regina est, in Cælo Empireo assistens à dextris Regis omni decore gloria circumdata. Regina est, regens & moderans Cælos animatos & spirituales, Apostolos, Martyres, Confessores. Hi nempe sunt Cæli qui potissimum annunciant gloriam Dei, in quibus Deus habitat & obambulat, quorumque fulget meritis, coruscant miraculis, fulgurat verbis, exaltatur encomijs. Sic & Regina hos moderans, per eos miratur operatur, mirè magnificatur in his inferioribus, Rege sic disponente, sic volente, ut annuncient gloriam non solum Regis, sed & Reginae.

AVE DOMINA ANGELORVM.

Domina Angelorū & quare. **M**ERITO Maria Angelorum Domina vocitatur, quia Angelica natura est velut Ancilla illa, cui insinat Regina Esther Maria innitur prædilectis; sicut humana natura est altera Ancilla, quæ eius colligit vestimenta, interprete S. Bonaventura, hoc est, eius virtutes & exempla. Sicut ergo nos eam NOSTRAM DOMINAM per excellentiam nominamus, in omni seculi gente & omni idiomate ita & Angeli eadem nomenclatura eam possunt honorare. Hoc tamen supra homines habent, quod ipsi sunt pater & filii huius Reginae & Domine eam honoris gratiam semper circumstantes, & eius iussu exequentes. Hi sunt filij Dei primogeniti, imobilantes eotam Deo & Mariæ eius. Hi sunt Astra matutina, Christum & Deiparam velut Solem & Lunam stipantia. Hi sunt Flores & Lilia Sponiam & Reginam circumdantia & coronantia.

Hanc ut Angelorum Reginam agnouit S. Gabriel Archangelus annuncians ei dignitatem Matris Dei, quam conquebarat hæc dignitas Regina Angelorum & hominum. Quapropter nonnulli censent eam flexis genibus ab ipso salutaram, quam formam præ quædam animæ imitatur leguntur, quæ quoties inchoabant Salutationem Angelicam, sive Rosarium recitando, sive officium altitudinæ pietatis feruntis Mariæ Deiparæ offerendo per frequentem repetitionem Salutationis Angelicæ, quæ & ipsa mystica erat Scala, per quam Angeli ante Deiparæ imaginem genua flectere solebant. Ita traditur de S. Margareta Hungarica, & de S. Maria Ognitica, quæ per plures horas solita fuit offerre Vingt Salutationes Angelicas maximo numero, semper tamen inchoans flectebat genua honoris scilicet & deuotionis gratia. Tradunt quoque

Monumenta Congregationis S. Georgij in Alaga in Hispania, illos qui eius auctores fuerunt a Beata Virgine Maria accepisse, Gabrielem Archangelum integras nouem horas in hac legatione apud Virgineum perstitisse, ac si ob incredibilem Virgineum modestiam, & maiestatem plusquam humanam & ob diuini Verbi carne induti præsentiam, in admirationem raptus discedere nequiret. Quod forte indicat Evangelista his verbis: *Et discessit Angelus ab ea.* Videtur in dicere eum rerum nouitate & magnitudine obstupescitum sic hæsilisse in conspectu Reginae Angelorum, ut aelli nequiret, donec eadem te exigente, quodammodo tamen inuitata loco discessit.

Hanc quoque Reginam & Dominam suam agnouerunt Angeli, in Nauitate Filij eius concinentes, *Gloria in excelsis Deo: agnouerunt enim eius Filij forer Marci, Regis Regum, Regis cælorum & Angelorum.* Au non tunc merito poterant illi occurrere illud, *Aue Regina Cælorum, Aue Domina Angelorum, Salue radix, salue terra, ex qua mundo lux est orta?* Nempe claritate ab ipsa procedente circumfusi tunc canunt Angeli. Tunc quoque tamquam Radix sancta, & tamquam Liliū florē suum germinans geminabat inter Lilia cælestia, laudans & lætabunda, prout delineperat ohm Propheta Isaias, c. 35.

Illi etiam Angeli Dominam suam agnouerunt, qui eam cum puero Iesuy direxerunt & direxerunt in Ægyptum, cerneatibus simulacris tenebrosis, illic primicias lucis illatum. Illic enim comites habebat ille Angelos, tamquam pedes quos honoratos, vel viæ duces, haud dubium est, cum & Angelus Iosephum monuit de hoc accipiendo itinere, & illic commemorando: *Vsquequid dicam tibi, inquit Angelus. Ergo & in hac profectioe dicere ei possimus: Aue Regina Cælorum, Aue Domina Angelorum, Salue terra, ex qua mundo lux est orta.* Licet eam peregrina viderat, & in solum alienum transibat coacta: aramen illic Solem & lucem intuebat celestem. Ægypti tenebras fugatiam: celumq; obambulantem in tantum caleceat, ab Angelis alleclis honorata etiam in Ægypto.

Angeli quoque illi, qui Filio agenti in hac vita mortali continuo assisterunt, ad audiendam vocem sermonum eius, & ad faciendam voluntatem eius, non ignorarunt hanc suam sublimem Dominam & Reginam, eiusque etiam fuere negotio aduocissimi & promptissimi. *Amen, amen dico vobis, videtis cælos apertos, & Angelos Dei ascendentes & descendentes super Filium hominis.* Et quis eos vidit prius aut potius quam Maria Angelorum Domina, quæ & ipsa mystica erat Scala, per quam Angeli ascendebant & descendebant? *Et iterum: Accerserunt Angeli, & ministrabant ei.* In deserto pariem ministrabant ei post ieiunium quadragenarium. Et vnde ille panis aut cibus de promptis? Ex Matris scilicet Matris suæ cella. Hæc ergo Filio suo per Angelos quodammodo ministrabat, quam & illi

WANTIG

illi maximè venerabatur tamquam Dominam suam, & Matrem Domini sui. Sic etiam Angeli apparuerunt ei in resurrectione & ascensione Filij sui, & cum honorantur vt electam Dei Matrem, & cælorum Reginam. Vbiq; ergo in Filij & Matris mysterijs decantari potuit illud: *Ave Regina cælorum, Ave Domina Angelorum.*

Sed & specialiter illud decantant Angeli occurrentes in Assumptione sua ad Thronum Filij, & in coronatione cælesti, quando à Patre in cælis publicè honore ineffabili declarata fuit cælorum Regina, & Angelorum Domina; ita vt tunc censeatur & illud perfectè adimpletam, sicut & prius in eius Filio: *Adorem eum omnes Angeli eius.* Quapropter & ipsi eam agnoscentes & honorantes, tunc tumultum eius circumdederunt cum harmonia cælesti, donec corpus animæ reunitur & allumeretur in gloria.

Heb. 1.

Festivitates B. V. ab Angelis promulgata.

Nec hic silentio involvendi illi Angeli, qui eius Festivitates populis fidelibus promulgarunt, vt secum Reginam & Dominam suam celebrarent & exaltarent. Sic Festum Nativitatis Virginis antea in Ecclesia ignotum Angeli promulgarunt, & celebrandum indicant, dum quotannis cælestem melodiam intonant octava die Septembris, & in aures Sancti cuiusdam Anachoretæ illam resonantem, vt ipse Interpres & Prætor fieret cælestis huius gaudij, & divinæ voluntatis, quæ simile Festum in terris decernendum ordinabat in honorem suæ Matris.

Sic & prope Urbem Suiffionis in Gallia, audit sunt Angeli in die festivo Assumptionis Mariæ solemnè musica decantare: *Felix namque es sacra Virgo Maria, & omni laude dignissima.* Quæ quidè cælico cantu docebat, quasi gaudio allumptæ Virg laudes forent celebrandæ in terris, quas sic Angelici spiritus decantant in cælis, vt alibi fufius ex Thoma Cantiprato retulimus.

Quod si Historias Ecclesiasticas percurrere velimus, invenimus frequenter gloriam Mariæ, & eius laudes à cælestium Spirituum Choris promotas fuisse apud homines; vt obsequium piæ servitutis Regiæ suæ tam Angeli, quam mortales sedulo deferret, quasi illud crebro consonantes in eodem Choro cum cordis iubilo, *Ave Regina Cælorum, Ave Domina Angelorum.*

Sic ab Angelis illud Canticum didicere homines: *Regina Cæli letare, Alleluia.* Quod ipsi concinuerunt, dum grassante luce pestifera, Imago Deiparæ Romæ deferretur in supplicatione tempore S. Gregorij. Quibus ipse cum Choro suo accinuit, & addidit, *Ora pro nobis Deum, Alleluia.*

Sic S. Franciscus plurimum diligebat Ecclesiam dictam Sanctæ Mariæ Angelorum. In illa nimirum sæpè audierat Angelos ante Thronum Virg frequentantes dulcia Cantica dramatica. Ibi etiam spiritum hauserat perfectionis, apparente sibi MARIA in medio Angelorum. Frequentans ergo & ipse hanc Ecclesiam titulo Sanctæ Mariæ

Mariale,

Angelorum decoratam, meritò illud poterat oris & cordis labijs benedictionibus repetere: *Ave Regina Cælorum, Ave Domina Angelorum.* tum ob pietatem erga Deiparam, tum ob devotionem erga Angelos sanctos. Ibi à Regina cælorum cæcis acceptis medianibus Angelis duodecim in hyeme Rosas rubicundas, & duodecim candidas, quas Pontifici summo præferret: quibus duodecim sociorum eius Charitas & Puritas designabatur, in quos Spiritus primitias derivaturus erat, & toto Orbe suaevolentem sparsurus odorem. In illa quoque Ecclesia conveniebat eum pronuntiare illud: *Salve Radix salve Porta ex qua mundo lux est orta.* Ibi enim lucem mutavit per Virginem, tamquam Portam, toti Ordini suo, immò toti Orbi tenebricoso communicandam. Hinc & duplex aliud nomen huic Ecclesiæ attributum ab eo est, vt non solum vocaretur Ecclesia Sanctæ Mariæ Angelorum, sed etiam Sanctæ Mariæ de Portiuncula, item, Sanctæ Mariæ de Porticula, & Porticella, id est, de Porta & Porta parva. Quod quidem diminutivè sic ex humilitate dictum est; nam ibi mox parvit Portus maximus, Porta maxima. Ibi lapillus crevit in montem, & Fons parvulus in immensum fluvium redundavit, immò in Solem & Cælum coarctatus est. Ibi Portiuncula terræ crevit in immensam hereditatem, & Radix minima extendit palmites suos vsq; ad terminos Orbis terrarum. Et hæc quidem omnia facta sunt cooperante Regina cælorum, Domina Angelorum.

Quid plura? Reginam hanc suam agnouerunt illi Angeli, qui creduntur eius domunculam (in qua fuit nata & à Sancta Anna nutrita, in qua & ab Angelo salutata, & à Spiritu sancto obumbrata Filium Dei concepit) transulisse à Nazareth ad Dalmatiam & Illiricos: deinde illinc abreptam vltimus in agrum Picenum transvexisse, in sylvam cuiusdam nobilissimæ feminae, cui nomen Laureta, vnde & Domus Lauretana dicta. Hæc enim ministerio Angelico peracta sunt, imperio tamen diuino, vt Cælorum Regiæ domicilium per cælos æreos super æquora veheretur, & loco destinato collocaretur, sicque & Regina Cælorum, & Domina Angelorum agnosceretur. Nam & talem agnouerunt arbores loco proxima sese inclinantes, & quasi reverentiam exhibentes domui huius Regiæ, in qua Rex Angelorum & hominum, Rex cæli & terræ, conceptus fuerat. Poterant itaque quicumque hæc viderunt, aut huius rei conficij fuerunt, inclamare, *Ave Regina Cælorum, Ave Domina Angelorum.*

Sic etiam (vt de vicinia nostra alij prid eloquuntur) agnouerunt Reginam cælorum, & Dominam Angelorum, Angeli illi qui Imaginem Virginis à S. Materno S. Petri discipulo proprijs manibus delineatam, & in Templo à se extracto, & Virgini Deiparæ dicato Walcuriæ (Oppidum est Namurcense) collocatam, miraculisque celeberrimam dum ignis Templum absumeret, in sublime tran-

R

style-

Turcell. i. i. h. i. Lauretana.

Le Mona
stere du
Lardines
lez VVal
ceur.

fulerunt, cunctis videntibus: Columba quoque candida dictam Imaginem præcunte, donec in sub-urbano quodam hortu ab ipsidem posita est. Cum vero nulla arte transferri posset, Theodoricus loci Regulus votum fecit se Monasterium in loco Hortu extructurum, quod hodieque extat, & sic Deo permittente Imaginem Walcuriam retulit. Ad eius autem adventum tanta conflavit frequen- tia, vt liberalitate peregrinorum magnificum sit extructum Templum, Collegio Canoniorum & Sacellianorum adductum. Ibi ergo iterum & iterum in clamarum est, *Aue Regina Cælorum, Aue Domi- na Angelorum.*

Postremò hic rememoremus Ecclesiam Romæ ædificatam diuina reuelatione in honorem B. Ma- riæ, & septem Angelorum primariorum, qui et as- sistunt sicut & Filio, de quibus Franciscus May- nis Doctor Illuminatus scri. de creat. anima B. V. ait: *Mater Domini dicitur habere septem notabiles Angelos, qui assistunt eius Throno.* Ecclesia ergo illa dicitur B. Mariæ Angelorum, hæc est, B. Mariæ si- pata septem Angelis Quam Pius IV. ob reuelatio- nes cuidam pio Sacerdoti factas, cum ceteri Cardi- nales Pontificaliibus indutus consecrauit solem- niter in honorem Sanctæ Mariæ Angelorum, & Titulo Cardinalitio ornauit, anno 1561. & illuc ex Ecclesia S. Crucis in Ierusalem transfuiti Monaste- rium Patrum Carthusianorum. Vide Cornelium à Lapide in Apoc. c. r.

Iaque in illis inhabitat Maria, & Mariæ devotio qui sunt de Iacob, & de Israel, non in his qui sunt de Elau, id est, reprobis. Illos amat, & vicissim illi ipsam amant, qui instar Iacob omni studio in hoc studio luctantur contra viria, contra mundum, carnem, demoneum; immò pro Deo contra Deum, ad extorquendam eum lachrymis benedictionem. In illis habitat & miri radices, qui sunt de Israel, siue de generatione quærentium faciem Dei la- cob. Hi sunt electi, de quibus et dictum est: *Et in electis meis misit radices,* de quibus & ipsa dicit: *In Sion firmata sum, & radicata in populo honorifica- to.* Quapropter & ipsi ei ex imo cordis affectu occiunt: *SALVE RADIX SANCTA.* Et cum lob sibi congratulatur: *Radix mea aperta est iuxta aquas.* Nempè hæc radix non est aperta, sed aperta, nec fixa in arido solo, sed in celo, nec infuscanda est & sterilis, sed fugit in copia aquas diuini fauoris de Paradiso, quas ramis communicat, vt frondes, flores, fructusque profertant cum odore & iucunditate

Certè Maria vbi pietatis dignatur iacere radices, mox ibi rami foecundi exurgunt, & sibi videre est omnis generis proceras, & speciosas fugiferas arbores, in cælum vsque caput tollentes; & simul medicas odorem quaque verum spargentes humiles arbutulas cum aromaticis. Propterea dicit de se, *Quasi Cedrus exaltata sum in Libano, & quasi Cypressus in monte Sion: quasi Palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio Rose in Iericho: quasi Oliua speciosa in campo, & quasi Platanus exaltata sum iuxta aquas in platanu.* In arboribus cæli, pul- chre, præstantes, preciosæ, & lactæ. Nam ex cæto, cypresso, palma, olea, fauiscatum est Templum eiusque vasa immò vt voluit aliqui etiam Crux Christi ex illis fuit compacta. Hæc arboribus præstantibus & facis comparatur Maria, & S. Maria de voti sunt Arboris huius veluti rami. Comparatur inquam, ob varias perfectiones in ipsa eminentes, & mylli- cæ ac Symbolicæ in his arboribus designatas. Cæto conuenit immortalitas, cypressi cælitudo, Palmæ præstancia, Platano inuenditas vmbra, Olive pretium olei, Rose odoris gratia, Maria autem conuenit longè alia cælitudo & immortalitas quam Cæto, longè alia rectitudo quam Cypresso, longè alia victoria quam Palmæ, longè melior vmbra & protectio quam Platano, longè gratior odo quam Rosa, longè aliud pretium quam Olive. Sed viter rectitudinem iustis, victoriam oppressis, vmbriam & protectionem afflictis, æternitatis odorem deuotis, misericordieque oleum omnibus. Verè, ô Maria, tu es arbor cælestissima, rectissima, pretiosissima, quæ in agris consurgis veritæ per gratiam excellentissimam, & stabilis semper consistis mole, ob humilitatis radicem profusa tissimam. Arbor es rectissima & imperturbabilis, carens omni curuitate & nodositate peccati; sine corruptione aut cane concupiscentie, in tua semper perdurasti integri- tate.

WANTIS

Sacr. II.
E. V. r. a.
dix San
ditatu.

SALVE RADIX SANCTA.

Olim legebatur & cantabatur, *Salve Radix sancta*, pro eo quod nunc habemus, *Salve Radix, salve Porta.* Vtique Deipara Maria Radix est omnis sanctitatis, ex qua non solum Fructus illi oritur, de quo Angelus: *Quod ex te nascetur, san- ctum vocabitur;* sed etiam omnis sanctitas & pietas, quæ in terris reperitur, ab illa & per illam procedit, ac in illa radicitur. Atque hic verum est illud Apo- stolici: *Si Radix sancta, & Rami,* quia humor radica- lis & viuificus sanctitatis à Iesu & Maria procedit, tamquam à Radice in ceteros electos quasi Ra- mos; & supernè ascendens eos viuificat & sanctifi- cat, floridisque & fructificantes efficit. Propterea etiam dicit sibi dictum coelitus ab eo qui habitauit in Tabernaculo suo: *In Iacob inhabitata, & in Israel hereditata, & in electis misit radices.* Quali dica- tur ei: *Israel sit possessio tua, ô Maria, sit tua heredi- tatis & portio dilecta, illi scilicet veri Israelitæ, quos tibi & mihi in populum dilectum elegi.* In illis electis radicare, & immittere radices fidei, radi- ces humilitatis, & veræ pietatis, radices puritatis, & deuotionis, amoris, sanctitatis, vt fructum ferant copiosum, & plenum. Sicque in plenitudine Sancti- rum sit deuotio tua; in pleno scilicet cæto Sancto- rum sit radicatio & habitatio tua, vt ibi honorifi- ces à populo, quem Deus honorificauit, & in hæ- reditatem chatam sibi elegit.

Rom. 17.

Eccl. 2. 4.

ate Arbores cuius Rami longè larèque exten-
duntur & alce: longè ad Angelos, latè ad homines, aliè
ad Deum: autè Bonaventura. Arbores huc illic ex-
tendit, vt viciant volatilia & aves cali, & sub ea se-
curè indidantur: Arbor, cuius vcl umbra vel odor
tanta: eos potest enecare serpentes: Meritò er-
go tibi inclamamus. *Salve Arbor celsa, salve Radix
sancta.*

Comparat quoque se Deipara in hoc sermone
mytho: non solum illis arboribus, sed etiam hu-
milibus frutibus & aëbulis, quæ vim medicam
habent, & odorati hagr. arillimum, in radice, fo-
lij, fructibus, & maxime illis quæ per aronata sua
serviebant Templo, sicque Deo dicata & sacra
cent: bantur. Idè ibidem apud Ecclèsi. lubuit:
*Sicut cinamomum & balsamum aromatisans odorem
dedit, & sicut myrrina electa dedit suavitatem odoris, &
quasi storax & quæ abunant & unguis & gutta, & quasi
libanus non in eis vaporavi habitatione mea. Hæc
sunt varia aromata, ex quibus Thymiamata sacrum
conferebatur quod quotidie manè & vesperi a-
dolebantur Deo in altari Thymiamatis, quodque
reperiebant ardorem devotionis & charitatis
quo se Christus in ara Crucis vt incensum obtulit
in odorem suavitatis & Maria cum ipso, illo qui-
dem tempore, sed & toto decursu vite. Quocirca
vapor odoris eius replet cœlestè & terrestrem ha-
bitationem, hoc est Ecclèsiam militantè & trium-
phantem, eius sanctitate vbique fragrantè, & o-
dorem diffundentes: ita vt meritò ei devoti, sic eam
salutem sanctitatis eius & virtutum fragrantia re-
pleti: *Salve Radix sancta*, trahè nos in odore & se-
quelam aromatum tuorum, trahè nos in imitatio-
nem virtutum tuarum. Nos ex nobis non sumus
nisi sylvestres arbores, steriles, & infœcundæ, fac
vt inferamur in te Filioque tuo, & sic fiamus socii
vocationi & professioni nostræ congium, instar
vitis aut oliuæ, instar therebinthi aut palmæ, in-
star thuris aut myrrhæ, instar cinamomi aut gut-
tæ: sicque sumus tibi *Rami honoris & gratiæ*, com-
municantes & lugentes succum de Te Radice.*

Ceterum, quia non solum Christo sed & Mariæ
eius Marti illud dictu censetur. *In Electis mite Ra-
dices*, omnes Religiosæ & vnz Congregationes, &
eorum auctores, in Iesu & Maria radicem se figere
profiterentur, & in virtutibus cultu & devotione ab
exordis felicem progressum hæcenus nactæ sunt,
& sanctæ fecunditatis benedictionem.

Franciscana Religione paulò ante dixi,
quomodo scilicet orante S. Francisco in Ec-
clesia S. Mariæ Angelorum, quæ & S. Mariæ de
Bortunucula dicta est. Radicem & benedictioem
hic Ordo accepit, & hereditatem amplissimam
in Horto Dei: ita vt tunc ei dictu censetur: *Dila-
ta locu tuentor tu. longos fac funiculos tuos, ad dex-
tram & laeu penetrabis. Hoc Maria promittit, hoc
Christus confirmavit: hos ramos & palmites factos
in fines vsque terræ hæc Radix sancta emittit. Quæ*

speciosi Rami Bonaventura, An. de Padua, Ludo-
uicus, Bernardinus, Capistranus, Alcantara, Iaco-
bus Marchia, & millei alij, qui radicari in pietate
erga Virginem, mirum fructum toto Orbe protu-
lerunt, & Christi Mariæque gloriam vbique pro-
mouerunt: fuerunt hi hæc cinamomum in cortice
conversionis, sicut balsamum in vnctione devo-
tionis, sicut myrrha in amaricatione castigationis
& passionis, sicut rosa cum spici compunctionis
& odore sanctitatis, sicut vitis ob vinum Prædica-
tionis & lætitiæ spiritualis, sicut oliua ob oleum
pietatis O Maria, tu es *Radix sancta*, quæ omnia
hæc in eis produxisti.

Vid de Dominicano Ordine atexam, nonne
& ipse radicatus & firmatus fuit pinnitibus in
pictate Virginis? Nonne ipsa S. Dominicum emittit
cum Francisco ad Orbis conuersionem, & fructum
salutis in populis producendum? Vere ipsa porrit
eis dicit: *Ego elegi vos, & ponit vrentis, & fructum
afferatis, & fructus vestri manent*, quod Christus
lus dicebat Apostolis. Hinc Ordo ille in ea radica-
tus mox feliciter excreuit, & Virginis gloriam per
Rosarij sanctissimi sanctam sanè aduentionem
promouit, Palmitesque suos fugiferos per varias
Orbis partes propagauit. Ramosque plurimos lan-
ditatis produxit. Attende quales Rami virginè &
parthenij fuerunt S. Thomas de Aquino, S. Anto-
ninus, S. Vincentius Feretrius, S. Petrus Martyr, B.
Ludouicus Bettrandus, S. Hyacinthus, B. Iordanus,
B. Conradus de Brixia, & sexcenti alij celeberrimi,
qui additissimi fuerunt Virgini Deiparæ & ea coo-
perante, & in eos influente pietatis rorem, miram
tulerunt fugem, mirum sparserunt odorem. Et in
hac ergo fecunda Religione meritò ab eius alum-
nis salutatur hac voce, *SALVE RADIX SAN-
CTA, SALVE RADIX NOSTRA*. Hæc est enim
Vitis, de cuius furculo sanrum germen redundat
laculo, Cœli vinum propians populo salubri, &
viret poculo.

Armelitanus Ordo non minus Virgini, tam-
quam Radici, debet fecunditatem suã, quod
& quoscit. Huius enim alumni sunt Scitps & So-
boles nobilis Mariæ Socij facti radicis & pinguedi-
nis. Vndè & mirò huic Titulum honoris specia-
lem habuerunt: *Filij & Fratres Mariæ*, ita vt Indul-
gentia data fuerit his, qui sic eos nominarent à PG-
nificibus summas. De hoc Ordine liceat mihi dicere
illud Job 14. *Si seruerit in terra radix eius, ad odo-
rem aquæ germinabit, & faciet coma quasi cum plan-
tatus fuerit*. Vitis est hic Ordo quasi insensibile
quodam tempore, & quasi in cœni puluere, sed tur-
sus virefcit, & rami eius pullulant: quia non est e-
mortua Radix eius, nec truncus illius. Nonne aquæ
odote germinans germinat, quam ei affudit S. Te-
resa, Mariæ Matris auxilio fulta: & cœlestis huius a-
quæ rore & odore sic comam facit, quasi cum plan-
tatus fuit ab initio. Sic omni plantatio, quam facit
Pater & Mater ecclèstis, non eradicabitur, sed fructu
feret, eam licet spuria vitulamina suffocare conen-
turi,

Rom. 11.
Omnes Religio a familia à cultu B. Virg inceperunt.

Franciscani.

Hæ. 54.

Domini.

Lodu. 15.

Carmeli.

cur. Audiant ergo novella plantationes Carmeli gestis. Servitarum quoque primis Patribus, qui sic vocem Mariæ, voceque Teresæ, sibi per verba dicitur sunt quasi speciales Mariæ servi, dedit & ipsa Ecclesiastici dicens: *Obaudite me divini Fructus, & quasi Rosa plantata super rivum aquarum fructificat re. Quasi Libanus, & Carmelus, odorem suavitatis habere Flores quasi Lilium, & frondete in gratiam, & collaudate Canticum, & benedicite Dominum in operibus suis.*

Quid si de Ordinibus antiquis sermo sit, quis obgigit Benedicendam Religionem, ex qua tot Congregationes diversæ postmodum pullularunt, radicatas fuisse super pietate erga Virginem, post pietatem erga Christum? Docet hoc Arbor de lineata generationis sanctæ ab ea procedentis in qua videre est electos Ramos innumeros, Mariæ filios dilectissimos, qui eius gloriam ubique promovere satagerunt. Quam pulchrum est cernere S. Maurum in Gallia, S. Placidum in Sicilia, S. Adalbertum in Bohemia, S. Stephanum in Pannonia & Hungaria, S. Bonifacium in Germania, S. Augustinum in Anglia, S. Hedephonum in Hispania, S. Gregorium in Italia, S. Remaclum, Hubertum Lambertum in Leodica terra, in gloriam Deiparæ Virg. & Filij eius Iesu Christi conspirantes, & una voce, sua mente eius honorem & cultum propagare videntes. Hi omnes fuere Palmites S. Benedicti, cum in aemetis alijs, virginea devotioe irrotati, cui & merito poterunt occinere: **SALVE RADIX SANCTA, RADIX NOSTRA.**

A Benedictino Ordine in Bernardinum deti, vata est & hæc devotio Mariana, quod factis suis scriptis & exemplis testatus est Mellissus Bernardus, Christi Iesu collactaneus, ex vberibus eiusdem sanctæ Matris Lac & Radicem fugens devotionis, & alijs suis sequacibus communicavit. Merito admiramur & congraudemus, dum Benedictinus Iosephus, & Cisterciensis alter veteranus, in tumulis suis ex ore profertur flores, quibus inscriptum erat **Ave MARIA**, merito & ob illos flores, Mariæ inelamaverimus: *Ave Radix sancta.*

Quo quoque Augustini, sine Bremitarum, & Canoniorum Regularium non potuit illa enim radice videri. Augustinus ad Christum & Mariam tanta se devotione convertere, ut diceret: *Hinc pastor & vulvere, hinc laïcor ab vberibus.* Hinc eius Afflectæ primarij toti fuere Virg. Deiparæ servi. Hæc Norberto candidi Ordinis Fundatori dedit Regulam S. Augustini, ut æmulator foret Patris huius Sancti: dedit & habitum candidum, ut zelator foret cultus virginæ. Hinc tot in illo Ordine Virginis eximij cultores effulserunt. Post Sanctum Norbertum pietate in Virginem effulsit B. Hugo eius Socius & Successor, B. Frideicus Horti Mariani in Frisia Præsul, B. Gilbertus in Avernia Abbas Sanctissimus, & super omnes B. Hermannus à B. Virgine Ioseph vocitatus, fuitque admirabilis plane in amore & familiaritate cum Deiparæ Sponsa sua & Matre, ut ex eius constat vita &

gestis. Servitarum quoque primis Patribus, qui sic dicitur sunt quasi speciales Mariæ servi, dedit & ipsa habitum & regulam quam observant. In his quoque electis sunt radices, quibus incrementum acciperent perfectionis & sanctitatis, herentque velut Lilia odoratissima in monte desigato iuxta Florentinam Urbem, prout visone celesti S. Petri Martyri Ord. Prædicatorum affectum fuit, realibus annotavimus:

Ac ut de Carthusianis aliquid hic etiã in medium proferamus, sic eorum Fundator S. Bruno potuit illud dicere, *Eccce elongavi fugiens, & mansi in solitudine*, id fieri Maria duce, quæ desertum in Paradisum, spinas in Rosas, vepres in lilia per ipsi voluit convertere. Unde ut crederet Carthusiæ religiosi incolæ in qua Radice deberent incrementum suum accipere cum forent perpleti & anxij, quia multos patebantur importunos contradicentes & diffusiores tam austeræ vitæ, quæ proprio eundem homicidij ab eis insinulabatur, cum, inquam horum linguæ & sermonibus exagitantibus, missus est ad eos à Deipara Virgine S. Petrus, significans eis, ut quondam persolverent Officium Virginis Mariæ, sicque scirent fugendam hæc caliginem contradictionis, & Ordinis propagationem fore felices. Quod factum est fixide etiã hanc Deiparam Virg. in Fautricem & Nutricem, ac Nutricem eximij sibi cooperantes, Ecclesiæ suas omnes in diversis Orbis partibus, eius nominis consecraverunt. Unde & Romæ habitant in Ecclesia dicta *Nostra Domina Angelorū*. Ibi ergo & illud quod possunt concinere: *Ave Regina Celorū, Ave Domina Angelorū, Salve Radix sancta, Radix nostra sancta, & benedicta.* Immo illud adscribunt speciali patrocinio & beneficio Virginis, quod primitivus Ordinis rigor & vigor hæc tenus perseverant quingentis & triginta & amplius annis sine relaxatione, quod alijs non contigit Ordinibus, qui variantibus & volventibus se sæculis: varia egerunt reformatione & renovatione. De hoc ergo instituto possumus dicere, *quod Radix eius aperta secus aquas non favecessit, nec senescit, in pulvere, sed quasi cum primum plantatum fuit, sic virenscentem comam generavit.*

Sed nec hic prætereunda sunt recentiores Religionis, in quibus etiã dilucidum est, quam verum sit illud Mariæ dictum à Domino *ego electi ore tuo*, *meis mitte Radices.* S. Franciscus de Paula iustitiam suam exordiens, voluit suos specialiter vocari *Mirros in Iesu & Maria*, illudque pignituti radicatum voluit in Christi Iesu & Matris Mariæ humillimam imitatione, Cui quidem Mariam à pueritiae deditur sumus fuerat, & pietate erga eam cum lacte suxerat. Vnde quoties Patrē vel Matrē alloquebatur, aut salutabat, hanc salutacionē præmittebat, *Ave Maria* quod & toto continuavit vitæ decursu. Atque ad imitationē ipsius etiã modo eius alumi non se salutat aut colloquuntur, nisi prius eisdē verbis V. Mariæ salutē præsentarint Ipse etiã spiritum novæ & austeræ huius Religionis hausit in Ecclesia de Postin-
cujā

WANTIG

Benedictini & Bernardini.

Augustini & Norbertini.

Carthusiani.

Christi.

Reverentia.

cula, siue N. Domina Angelorum, adiuuante cum apud Mariam & Iesum S. Francisco Assisiate. Quare ambiguum non est, dictam Religionem suam firmasse in eadem quam Franciscus fecunda & sancta radice. Dicere ergo & ipse mento cum suis potest, Ave Domina Angelorum, salve radix sancta &c.

PP. Societas LE. SV. Celebris est & S. Ignatius, cuius iam institutum integro seculo perduravit felici progressu, ita ut annum subilatum a 1640. exemplum solei & sacro ritu Partes Societatis celebrant. Hic a prima sua conversione Deiparam in singularem Patronam elegit, & de Societate sua cogitans, sine Matre se nihil aggressus est, nihil perfectum, amque Societatem in eius constantissima pietate radicata, firmam, sanctam voluit. Vnde perfectionis desiderium, quod in templo B. Mariæ de Monte Serrato vigilans tota nocte in Annuntiationis vigilia cum lachrymis & ferventibus precibus inchoavit, postmodum in æde B. Virginis (quæ Mōs Martyrum dicitur, vulgò Montmatre) iuxta Parisios perfecit, votum cum novem Socijs emittens de procuranda salute animarum. Primum quoque suum sacrificium, ad quod se vno anno antea paraverat, Romæ ad Christi præsepe in S. Maria Minore celebravit, Deiparæ seipsum & omnia sua consilia offerens, & felicem forentur effectum eius ope & influxu. An non ergo hæc ei Mater honorificata? An non in omnibus vijs & consilijs eum duxit & obviavit? An non ei Radix effecta est laetitiae & perfectionis? Ideo tam felices fecundolque ramos produxit in uniuersum Orbem emittentes, & gloriam Iesu & Mariæ propagarent.

Quæ n. felix Ramus Franciscus Xaverius, quamque fecundus per Indos & Iapones, Nomen Iesu & Mariæ circumferens, quam sancta felicitq; propagationis Palmites? Gaspar Barzæus ad Armutios; Andreas Oviedo ad Abyssinos; Mathæus Riccius ad Sinas; Iosephus Anchiera ad Basilios emisit, & ad ignotas Oros patres folia ad famam gentium, vmbriam, fructumque extendentes? Certè hi omnes, & innumeri alij, agnoscunt Virginis Deiparæ hanc suam fertilitatem & frugem adler bendam: Vnde illi clamant; Salve Radix sancta, salve Porta ex qua noua mundo lux est orta.

Præterea hic varias Congregationes Sacerdotum, siue à S. Philippo Nerio, Virginis dilectissimo Filio & seruo, in Italia, & per alios illustres pietate Viros in Gallia, & alibi, sub nomine Oratorij institutas; siue à S. Carolo Borromeo: itidem Virginis Deiparæ amantissimo, alio sub nomine salutis populorum in Lombardia consecratas, quæ omnes radicatas super pietate erga Virginem, & frugem sanctam protulerunt, & hæcenus profecerunt.

Taceo etiam varias Virginum Congregationes, Clara; Brigittæ, Catharinæ de Senis, Beatrixis, & altaram auxilio & exemplo erectas cum sancta tris odore, & virginis flore, quem florem & o, Zacharias,

dorem non tulerunt nisi in hac Radice. Hoc est enim nimis est in Religionibus recens erectis sub titulo Conceptionis, sub titulo Visitationis, & maxime sub titulo Annuntiationis Virginis. Hæc enim postrema non habet aliam Radicem nisi Ave Mariæ in qua Salutatione excelluerunt primariæ Virginis à Deo electæ virtutes & prerogativæ super quarum imitatione, inspiratum est S. Ioannæ, Regine Gallie, Ordinem suum initiare & radicare. Dicit ergo & hæc cum suis Mariæ, Salve Radix sancta, Radix secunda & benedicta Radix nostra.

SALVE PORTA, EX QVA MVNDO LUX EST ORTA. SECT. III

MARIA frequenter ex factis litteris, & Scripturis Agiographis, honoratur ab Ecclesia, & invocatur sub titulo Portæ cæli, Portæ lucis, sive Portæ Orientis Portæ, Regis, vt constat ex Cantibus Ecclesiæ, ex Litanij, & alijs pijs Orationibus.

Hæc igitur est Porta Paradisi, ad quem per eam speramus tandem ab hoc exilio reverti, Romam vtriusq; & omni alio obice moto ipsam per Filium omniæ remouit impedimentum.

Hæc est de qua cum Iacob visione cælesti illustrato possumus exclamare: Domus Dei est, & Porta cæli, & vocabitur aula Dei. Est enim simul & Porta & Scala cæli, cui innoxius est Dominus, quæ & Domino innixa est, per quam cum Angelis in cælum ascendimus.

Hæc est Porta de qua Ezechiel, quæ in gratiam Principis semper est clausa signaculo virginis perpetuæ, Princepsque solus pettanlibit per eam, & sedebit in ea, & nihilominus peimanebit clausa. Principis cælestis Insignia ac Stemmata primaria, scilicet Bonitas & Sanctitas Sapientia & Potentia; inter elucescent in illa, & agnosceretur tamquam augustissima Augulillimi Regis Porta.

Hæc est de qua Rex & Propheta: Diligite Dominum Portas Sion super omnia Tabernacula Iacob. Buius enim Virginis & Materitas quasi duplex est Porta Deo dilectissima, per quam venit ad nos, vt & nos rediremus ad ipsum, ipsa mediante.

Hæc est Porta & Via de qua Iob olim interrogatus: Dic mihi quæ via spargitur lux, & accenditur ignis super terram? Certè huic interrogationi aptè respondere possumus. Per Mariam, tamquam viam & castellanam, lux gratiæ spargitur in nos, & æltus diuini amoris dividitur super terrena & algida corda.

Hæc est Porta Lucis fulgida, Porta Orientis, per quam visitavit nos Oriens ex alto, illuminans hos qui in tenebris & in vmbra mortis sedebant, ad dirigendos pedes eorum in viam pacis, vt canit Zacharias,

B. Virgo

Qualis Porta

Pf. 86.

Iob. 38.

Hæc est Porta quæ nos eruit de potis mortis, et annuncietur laudes Domini in portis filie Sion. De quibus & Plaltes. *Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confitebor. omnino. Hæc Porta Domini, iustis intrabunt in eam.*

Quæ plura? Hæc est de qua merito nunc canimus, *Salve Porta ex qua mundo lux est ortum non solum quia per eam ad nos venit Filius Dei, qui est Lumen de lumine, & Candor Lucis æternæ, Lux vera, quæ illuminat omnem hominem vententem in hunc mundum, Lux hominum & Angelorum: sed etiam quia omne donum quod descendit à Patre Luminum, per Mariam ad nos descendit, tamquam per Portam lucis, immo & Matrem luminis.*

IOH. 10. Et quomodo eius Filius olim dixit, *Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur. & paucæ inveniunt: ita etiam proportione quadam id ipsum Maria potest dicere, per quam accessum habemus non solum ad gratiam, sed etiam gloriam, ad pascua yberitima, ad salutem, ad lucem æternam. Per illam intraverunt quotquot intraverunt. Quicquid gratiæ in iustis, quicquid sapientiæ in Apostolis, quicquid fortitudinis in Martyribus, quicquid puritatis in Virginitibus, quicquid pietatis in Religiosis & Sacerdotibus, quicquid Christianiæ omnibus, per Mariam venit, & per eam consummatio erit luminis in Regione æternæ lucis.*

Denique, hæc est Porta & Ianua, quæ semper erit aperta peccatoribus, ut ad Deum redeant, & reconciliati benigne suscipiantur. Claudetur tamen tandem hæc Porta sero vero venientibus, & diceret eis, *Necio vos clausa est ianua.* Quia tunc nec Virginitas merita, nec preces eis poterunt prodesse, qui accedere noluerunt dum patet latissime & benignissime Ianua ista omnibus, ita ut invitarentur accedere, & omni frui felicitate.

Romæ in Iubileo aperti solent Portæ sanctæ fores, quæ & Aurea Porta dicitur. Quæ quidem aperiens cū solemnitate facta, significatur aperiuntur Thesaurum aureum Ecclesiæ, imo & Ianuam Cæli, remotis omnibus impedimentis; culpa scilicet per poenitentiam, pœnâ per indulgentiam. Maria est Porta aurea, Porta sancta, quæ non solum anno centesimo, aut quinquagesimo, aut trigésimo quinto aperitur, ut patet ad thesaurum Dei aditus & via, quo extolvantur debita nostrarum peccatorum, & removeantur omnia Cæli obstacula: sed semper patet, patetque illa Porta omnibus poenitentibus, omnibus pie accedentibus, semper viam præbet ad gratiæ thesaurum, cuius & ipsa simul Clavigera est. Per hanc Portam S. & Auream Maria Ægyptiaca ad Crucem Domini accessum habuit, sibi antea cælitus negatam, cum vi qua in sibi ignota recessu terribili ingressu Ecclesiæ S. Crucis. In imaginem autem Virginis, quæ superius in porta eminebat, vulgum & animum piump intendens, vota posita

est gratiam in venit & veniam, simulque ianuam perfectionis, & tandem omnigenæ felicitatis. Potuit ergo & hæc dicere Mariæ toto deculo vitæ suæ: *Salve Porta ex qua mihi lux est orta.*

Præterea & innumeros alios qui lucem hauerunt, & ad illam introitum habuerunt, per Mariam fulgidam cæli Portam, ita ut merito illud attribueretur *Beati qui manè vigiliant ad me, & observant ad postes ostij mei, qui me in venerunt, in civitate vitam, & hauriat salutem a Domino.* Sic legitur quod circa Ecclesiam S. Mariæ Angelorum de Porticula & de Porticula dictum, sive de Parva Porta, cælesti revelatione visi sunt multi cæci. Processiones scilicet circa dictam Ecclesiam faciebant, ut invenirent lucem veram, salutem, observantes postes hos sacros, & circa illos oberrantes, ut Chronica Ordinis S. Francisci testatur. Sed multi alij tunc percussis cæcitate, ut ostium hoc nostrum non possint reperire, sicut cives Sodomæ circa domum Loth exerrantes & impingentes.

Illud hic etiam postremo attendendum, quod sicut Maria Virgo Porta fuit, quæ primus in hunc mundum lux irradiavit, & caliginem errorum & idololatriæ dissipavit, ita etiam in novo Orbe Porta fuit, per quam lux Evangelij intravit & effusavit, ut infideles ad hanc lucem oculos aperirent, & fidem susciperent. Mæ enim adjuvit primos ibi Fidei factores: & luce zeloque accendit, veritatis & ipsi illuminarent & accenderent, forentque veritatis Angeli Lucis contra Angelos tenebrarum dimicantes.

Propterea Emmanuel, Portugallia Rex, considerans quod Gabriel Archangelus mundo invento & gementi sub infidelitate, nuncium renovationis & lætitiæ attulerit, quando Mariam lucis nuntius salutaris, primariz Navi suæ nomie dedit Gabrielis Archangeli, ei inscribens AVE MARIA, tamquam Tesseram & Symbolum militare, quo novus Exercitus in novum veheretur Orbem, desistero annunciandi Evangelium, lætum & lucidum salutis Nuncium populis illis degenis sub caliginosa captivitate diaboli. Voluit ergo id fieri sub Deparare Mariæ auspicijs, & sub ductu & directione Gabrielis; idem felicem sortitus est ad populos illos ingressum. Potuit itaque merito ipse & exercitus eius in felici progressu lucis Evangelicæ novo huic Orbi in vecta, his verbis Deparare salutem: *Salve Porta ex qua mundo lux est orta.*

Similiter S. Franc. Xaverius, Iaponiarum Apostolus, nihil aggredi voluit in hoc divino opere nisi Maria duce, & sub eius directione & luce. Hanc secutus est, sicut Moyses, quasi columbam ignis prelucentem per caliginosa discrimina quod Felix ei Faultumque fuit. In die Assumptionis in Monte Martyrum propè Parisios in Templo Beatissime Virginis, cum S. Ignatio votum fecerat proficiscendi ad salutem animarum. Illo eisdem festivo Assumptionis die post aliquot annorum curriculum in Iaponiam pervenit non obstantibus plurimis difficult.

WANTIG

difficultatibus, quibus eam navigationem Sataanas fessione: *Experior me ita animo compositam, ut nihil impedire conatus fuit. Sed Virginis ope omnia sume gaudio afficere posse videntur, nisi quod Deus sit: percutit impedimenta, & tam præclara operatus* *immo videtur mihi hoc gaudium experimentale mihi esse. sed affectus meo abunde sufficit, quod Deus & lucem. Dicit ergo & S. Xaverius Matia: Salus sit, & gaudet ipse esse quod est. Hæc vere pura est*

1. Cor. 16.

Porta, ex qua mundo lux est orta. Dicit cum Apo- stolo: Osum mihi magnum apertum est, & evidens, & adversarij multj. Sed quis aperuit? Maria. Quis de Dei, quam de sua beatitudine gaudet. Hæc etiam refert potest, quod S. Augustino nonnulli adscribunt: Domine valde exultat in te- stantiam, sed de mutatione status in statum, sive de mutatione conditionum & qualitarum. Si enim Deus mutaretur in personam, aut substantiam Augustini, tunc desineret esse Deus. Et si Augustinus mutaretur in substantiam Dei, desineret esse Augustinus, & fieret Deus: atque ita & a seipso & a quocumque a hio super omnia amandus esset, & cultus præponendus. Sensus ergo sententiæ est: Si per impossibile fieri posset, ut Augustinus manens in persona & substantia Augustini, dotes tamen & excellentias Dei consequi posset, sapientiam, potentiam, gloriam Dei, ita ut ab omnibus haberetur Deus: vicillim si fieri posset, ut Deus manens in sua natura descenderet ad statum, abiectionem, & infirmitates Augustini, si inderet speciem & formam Augustini, ita ut ab omnibus haberetur Augustinus, Ego dicere, Domine esto Deus ut ante omnipotens, omniscius, & gloriosus; Ego vero sum Augustinus, miser, abiectus, inglorius, ignorans, ut ante fui. Tuæ enim nature, id est, Diuinitatis, debentur illæ excellentiæ; meæ autem debetur miseria & infirmitas. Tibi ergo cupio, & transcribo omne bonum tuum, in te Deus meus & amor meus. Ita Cornelius in cap. 5. Ezech.

Amor S. August. erga Deum. Ribade-neira, Rossignolus. Larciclorus, Doctor. Ord. S. Angust. tribuit in vita S. August. ni.

SECT. IV.

GAUDE VIRGO GLORIOSA.

Amor duplex amicitia concupiscentia.

THologj duplicem amorem distinguunt. vnum vocant amorem amicitia, alium concupiscentia. Amorem amicitia vocant, sive benevolentia, quo alicui omne bonum optamus pure propter se, & de eius bono gaudemus pure propter ipsum, non propter commodum vltim nostrum. Amorem concupiscentia vocant, vel mixtum amorem amicitia & concupiscentia, quando alicui bonam optamus, & gaudemus, quia inde in nos refertur aliquid etiam commodum vel bonum. Secus amicitia optibus, potentia, gloria, in amicitia sunt promotio, honor, beneficium, & inde gaudium illi & congratulatio. Hic amor non est purus, nec perfectus. Ideo S. Doctores, cum de amore Dei, & de gaudio ob Deum loquuntur, volunt esse omnino purum & perfectum, ut sit amor & gaudium de Deo propter Deum. Hoc commendant, & aliud omnino imperfectionis arguunt. Audi S. Augustinura: *Est autem gaudium quod non datur impijs, sed ijs qui te gratia colunt, quorum gaudium tu ipse es: quia ipsa est beata & gaudio de te, in te, per te. Ipsa est, & non alia, qui autem putant esse aliud gaudium, & sectantur illud, nec tamen verum.*

Lib. 10. Confess. 22.

Hanc amorem & gaudium conatur in hac vita sube comparare, qui perfectionis sunt auidi sectatores, & per Dei gratiam amoris illius & gaudij compotes fiunt. Huc spectat quod pia quedam persona dixisse legitur de se ipsa, cum humili & sincera con-

Sicut autem de Deo gaudium concipere debet Congratulatio. Sicut autem de Deo gaudium concipere debet Congratulatio. Sicut autem de Deo gaudium concipere debet Congratulatio.

Luc. 11.

mus: Nos Tibi congaudemus, & virginitati tuæ, & um letabunda & laudans in medio Angelorum: In speciei tuæ, & gratiæ, & electiõni tuæ, & gloriæ ac adoratione Magorum ab Oriente Stella duce ad exaltationi tuæ, ð Virgo gloriosa!

Gratissimum est Virgini, quando pia & leta mente gaudia renouamus & rememoramus, siue quæ in terris, siue quæ in Cælis est consecrata: quâ do magnificat anima nostra Dom. nam cum anima eius, & exultat spiritus noster cum spiritu eius in Deo salutari suo, quia respexit humilitatem ancillæ suæ, & prævenit eam in benedictionibus dulcedinis nunquam oblivioni tradendæ, sed totis sæculis celebriter rememorandæ, immò tota æternitate cum iubilo Angelorum & hominum renouandæ.

Recitatio Corona quinque Decadũ in memoriam quinque mysteriorum primariũ gaudiosorum B. Virgini est grata. In Stella. r. l. 2. p. 2. & 3.

Quapropter pius Ecclesiæ mos, à S. Dominico, & alijs Sanctis originem ducens, offert ei Coronam floridam ex quinque Decadibus, in quibus quinque quæcunq; *Aue Maria* repetitur, contextam in memoriam quoque primariorum mysteriorum, quæ gaudiosa dicuntur. Exemplis postea comprobatur varijs, gratissimum id esse Virgini.

S. Bernardus testatur est quicquid inquam gratiæ & charismatum cælius obtinuit, se illud obtinuisse per devotam recordationem gaudiosorum B. Virgini Mariæ, in quorum honorem quotidie coronam recitabat. Refert quoque Pelbartus Ordinis Minorum Theologus dicto Bernardino semel coronam magno pictatis sensu recitanti Deiparam apparuisse, sicque eum allocutam fuisse: *Bernardine, devote mi famule, multum mihi in tua devotione complacui, pro qua impetravi tibi à Filio meo gratiam verbi, & miraculorum. Ac scito tandem te in cælis gaudij mei participem futurum.* Quod utrumque promissum coelestis est Bernardinus.

Certe ab adolescentia addictissimus fuit Virgini huic speciosæ, eius speciem internam & puritatem contemplan-do, & intèra sibi complacendo. Quapropter quotidie manè extra portam Urbis Senensis egrediebatur, ubi Imago quædam Virgini visibatur, quam ipse tenerrima devotione de die in diem salutare non omittebat. Cumque familiares & domestici interrogarent, quò tam frequenter exiret, respondebat se quamdam visitare amicam supra modum speciosam & dilectam. Nec intellexerunt quid vellet sed animi suspicione pendulum gerebant, donec eum explorantes, aliquoties coram dicta imagine orantem repererunt. Poterat ergo meritò ipse iuxta Portam orans, & in imagine sua Virginem salutans, illud dicere: *Salve Porta, ex qua mundo lux est orta, Gaude Virgo gloriosa, super omnes speciosa.*

Alijs etiam pijs in Virginem familiare est per singulos dies recitare septies Angelicam Salutationem, in honorem septem gaudiorum, quibus cum Filio in terris perfusa fuit in septem mysterijs. In annunciatione scilicet & legatione Angelica, quando agnovit se Dei Matrem electam: In visitatione Elizabethæ, quando erupit in suavissimas Dei laudes. In Nativitate Filij, quando germinavit ut Lili-

um letabunda & laudans in medio Angelorum: In adoratione Magorum ab Oriente Stella duce advenantium, quando gausi fuit & ipsi gaudio magno valde: In inventione Filij in templo, quando post luctum aliquot nocturnum læteria speciali delibata fuit, ob thesaurum suum, & cordis auream gemmam repertam: In Filij gloriosa Resurrectione, & prima ei facta apparitione, cantantibus Angelis, *Regina cæli lætare*: In Ascensione eiusdem triumphante, duplici eum caterua gloriosa cingente, & in cælum comitante, aut præveniente. In singulis ergo mysterijs istis gaudiosis rectè illud Mariæ rememorabimus: *Gaude Virgo gloriosa.* Hoc ei pergratum est, si & nos in illis gaudium congratulationis eliciamus, & ibi concaletat cor nostrum, in meditationeque nostra exardeat tunc ignis lætitiæ & amoris. Horum gaudiorum rememoratio quotidiana per septem *Pater & Aue Maria* commendatur omnibus, qui sacro Sodalitio Beatæ Mariæ de Carmelo adhererunt, secundum dicti Sodalitij pijs Regulas. Per id etiam fit vt meminerimus quam iusto titulo Maria dicitur per excellentiam, **CAUSA NOSTRÆ LÆTITIÆ.**

Neque solum Mariæ gratum est, si rememoremus gaudia, quibus in terris affecta fuit, sed etiam illa quibus fruitor nunc in cælis. Hoc enim ipsa dilectis suis seruis significasse legitur, scilicet B. Arnulpho Cisterciensis Ord. vtreferent Franciscus Moschus in eius vita: & longè antè B. Thomas Cantuariensis. Huic Virgo Mater se videndam offerens, dum Salutationem Angelicam septies ita allet magno pictatis sensu in honorem septem gaudiorum, dixit: *Obsequium tuum, ð Thomas, mihi acceptum est: sed cur tantum meministi eorum gaudiorum, quibus afficebar in terris? Recole etiam in posterum ea, quibus frui in cælis nam honorantè tam hac quam illa in hora exitus solabor, & solum Filio meo dilecto Mirè exultans Thomas, ait: Quæ ratione, ð Domine mea dilectissima id præstet, cum illa ignoreris nisi te docente: Cur Virgo septem sicut primaria, que etiam primario gaudio, septena salutatione honorabatur. Sunt autem hæc:*

1. Gaudeo quia prope Sanctissimam Trinitatem supra rem omnem purè creatam, primos honores obtinuit in Cælis.
2. Quia intemerata Virginitatis aureola omnes presertim Angelorum & Sanctorum Ordines longè antecello.
3. Quia ingens lumen gloriæ meæ in star Soli Curiam cæli illustrat uniuersam.
4. Quia omnes cæli indigena me ut Deiparam venerantur, & colunt.
5. Quia à Filio natiua sum facultatem quilibet impetrandi.
6. Quia olim in terra mihi immensa fuit collata gratia: meiq; clientibus iam in cælo ingenti gloria à Filio est preparata.
7. Quia gloria mea nonis surget incrementis ad diem usque extremum, & inde perennabit in omnem æternitatem.

Sic hæc gaudia refert Calendarium Mariæ Virg.

MANUSCRIPT

virg. Decemb. 29. Quae paulo aliter eodem tamen fecerunt referuntur in vita Beati Arnulphi, sicut recitimus explicantes illud, *Vt videntes Iesum semper collatamur, Ave Maris Stella.*

SVPER OMNES SPECIOSA DE PVLCRITVDINE B. VIRGINIS CORPORALI.

Affectus Caroli filii S. Brigittae erga B. Virginem.
In hoc sancto Exercitio videtur versatus fuisse Carolus filius S. Brigittae, ideoque felicem nactus fuit mortem, protegente eam Beatissimâ Virgine à demonum astutijs & assultibus, ob piam & frequentem memoriam quam habuerat gaudiorum & gloriae ipsius. Sic enim recitatur Beata Virgo in quadam revelatione facta Brigittae: *Dum hac anima in corpore erat, magnam charitatem habuit ad me, revolvens hoc sapius in corde suo, quod me Deus suam Matrem dignatus sit facere, & quod super omnia creata voluit me exaltari: & ex hoc tanta charitate caput Deum diligere, quod in cordo suo dicebat aliaque accidentia: At pulchritudo in timore & sic in tantum ego gaudeo, quod Deus Virginem Matrem suam habet super omnia charissimam, dignaque laude verâ coram Deo, Angelis & hominibus, ideoque toto studio ambienda, & commendanda, quam ego in permutationem illius gaudii respiciam, immo illud gaudium omnibus delectationibus terrenis praefertem; & si possibile esset, quod illa in uno puncto minimo à dignitate in qua est, remotior fieri posset, ego magis in permutationem eligerem in profundo inferni aeternaliter cruciari. Et ideo sic ipsi Deo pro beneficiâ gratia & illa immensa gloria quam dedit suae Matri dignissima in ipsa gratiarum ratio, actio & gloria sempiterna. Hac Maria de Carolo attestata est, & habetur l. 7. teuel. c. 13. O miram benevolentiam, purumque affectum & pietatem erga Deipatam, propter quam non potuit perire tanta pietatis filius parthenicus!*

DE exteriori specie corporis, quam ambit facinus levis, qui solet esse philocolumus. **Corporis pulchritudo est fallax.**
Certe antiqui Patres & Sapientes, propter fallaciam hanc & fugacitatem, & pulchritudinem corpoream, quae ludibrium est temporis & aegritudinis, comparantur floribus vernalibus, qui extinguitur in suo tempore in suo perseverant decore. Quae Nazianzenus eam vocat, *Fragile bonum*, & ait: *Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos, fit minor, & spatio capitur ipsa sua.*

Affectus S. Brigittae erga eandem Virginem.
Hunc autem pietatis affectum didicerat à Matre sua Brigitta; tantum scilicet pia valet educatio & instructio. Refert enim ipsa se quodam die coram Virgine gloriosa prostratam corpore, spiritu autem miro modo elevatam, hinc aut similibus verbis eam compellasse: *O Maria, Mater Iesu, in te eternum benedicta, & benedictus Filius tuus Iesus, ob gaudia quae his diebus in me sum expertus, propter felicitatem quam in te conjecit, quod sis Mater eius honorificata. Testis mihi sis Filius tuus, qui omnium scrutator corda, an non magis te sine comparatione diligam, quam proprios matris meos? Et an non potius eligerem nunquam diem lucemque hanc solis percipisse, quam Mariam Matrem Dei, sicut est, non esse, immo quod potius optarem in abyssum inferni descendere, quam audire quod Maria non sit Mater Dei & Regina Universi. Hoc verò respondit Maria: O filia, certa sis quod Maria quam diligis, tibi longè melius proderit, quam tibi suspicari quodque filius tuus mille milibus melior Mater erit quam tu ipsi. Mita certe pietas, & digna quae Matris & filius inculcet. Alta merces Matris Mariae erga filios adoptivos, puro amore in Matrem talem affectos, gloriaeque eius zelo typos.*

Advertunt etiam nonnulli, illas mulieres quae sacris in literis à pulchritudine laudem habent, nomen habuisse à floribus vel plantis. Sic Thamar idem est quod Palma, hinc Abisalonis soror, ob venustatem ab Amnone fratre legitur concupita, & Reg. 14. Susanna idem est quod Lilius, in huius concupiscentiam ob pulchritudinem exarserunt Scætes, Dan, 13. Esther, dicta Edel, idem est quod myrthus, vel myrtheazhar ab Assuero maxime est adamata ob gratiam & speciem. His interim nominibus significatur, decorem & pulchritudinem mundanam esse sicut plantarum, florum, arborum, herbarum; fugacem scilicet, de qua dicitur possis: *Mare sicut herba transeat, vespera decidat, induret, & areseat.* Sic & de haedra loquitur vna nōte exaltante dicitur in Hebraeo: *Filia noctis evas, filia noctis perit.* Et de Rosa, quae flos est vnicuique, suavulentissimus pulcherrimus, quia caducis tamen est decoris, eo die deflores quo floruit, canit Poeta:

Quam longa vna dies, atas tam longa rosum.
Quas pubescentes iuncta senecta premit.
Quapropter Rosa, sicut & alij flores, index est vanitatis mundanae incorporea formositate, & omnia alia caduca inanitate; cum vnius diei spatium solius respiciens, mox iis languidis in terram sternitur, solis ludibrium, ventorum sustamentum, pedum calcantium opprobrium. De hac re fat concinne loquitur Poeta Callus:

Mariale,

Du

Du gentilsor sage Et du beau visage:

Que doit on sçavoir?

C'est au gemitere: Que ceste mariere:

Il faut aller voir,

Advertunt quoque interpretes sacri, id est pulchritudinem dici fallacem, quia multos fallit & decipit. Tum, quia fallit eos qui in ea gloriantur, & exinde superbiunt, & evanescunt in cogitationibus suis, immo ob eam incontinentiam se dedunt, de quibus Poeta.

Falsus inest pulchris, sequiturq; superbia formam, Lis estum forma magna pudicitia.

Tum etiam quia illos fallit qui ea capiuntur, reantur, deiciuntur. Sic fit ut pluribus sit pulchritudo tamquam velum oculis, laqueus pedibus, viscus alis, ignis vrens, morsus venenatus, oblivio rationis, tormentum libidinis, deceptio & deicatio infelix. Patet in filijs Dei, qui capti pulchritudine filiarum hominum, in libidines proruerunt caelo ingratas; hoc est in filijs Seth, qui amore filiatum Cain illecti, caelo vindice sunt plexi, quando omnis caro corruerat viam suam. Id ipsum parit in filijs Israel in defecto pulchritudine filiarum Moab deceptis, & ad idololatriam devolutis. Item in Principe Emor Dixit specie ad stuprum infelix proruent. In Holoferne a iudith obruncato, cuius oculos antea ei eripuerant non solum species vultus, sed & ipsa sandalia. Denique in senibus quibus exprobratur: Species deceptis, & confectis.

Nam 25

Dan 13

Interim quamvis corporis pulchritudo, quae consistit in congrua membrorum proportione, & grata lineamentorum dispositione, ac coloris suavitate, sit fragile bonum, & inter inferiora bona computetur, est tamen Dei donum, quod ad Deum ducere potest, & ad ipsam referri debet. Et saepe

Est sume

Dei donu

Et saepe

index a

mmi

forma corporis in dex est & specimen formae animi. Illud vero donum, quod hic in terra est fragile & imperfectum, in caelo stabile erit & perfectum. Ibi enim erunt omnia decora, pulchra fulgida, tam animae quam corporis; quia corpus humanitatis nostra configurabit. Saluator corpori claritatis sua, absterget omni deformitate, dataque ei quadam videbunt oculi nostri, etiam corporei, quando videbunt Regem in decore, Regem, inquam, illum, de quo dictum fuit: Species tua & pulchritudine intendo prospere, procedo & regna, qui & speciosus torquetur ut Sal. O quam speciosa corpora ei confingentur, quando & in Martyribus ipsae cicatrices & vulnera decore miro fulgebunt, & afficient merito gaudio irruentes! O quanta pulchritudo Regum glororum & Virginum, Regem sequentium & Agnum in stolis candidis & decoris, hoc est, in gloria corporis! An non tibi omnia speciosa, quae ad quidem ipsa civitas dicitur aurum mundum in stellas virtus pellucidum, portae & muri ex lapidibus pretiosis? Ideo in laudat Rex & Propheta: Domine

ne dilexi decorem domus tuae, & locum habitationis gloriae tuae.

Coactus etiam quae quandoque fuisse legitur demon hanc agnosceret quam deseruit pulchritudinem caelestem. Nam refert Th. Cantiprat se exercitasse mulierem obfessam a demone, & inter cetera interrogasse eundem. Etsi illa tam pulchra Patria caelestis quam pyrri distit? Respondit autem: In infinitum pulchrior quam dicitur. Subiecit Episcopus ille: Velles ne redire ad illam spesses? Cui ipse: Vellem, inquit, ut possim, etsi me usque in diem iudicii omnia excogitavi a supplicia pati oportere.

Sed ut ad Mariam nosse propius recurat sermo, de qua hic canitur, Gaude Virgo gloriosa super omnes species, dicimus quod cum species & venustas Dei donum sit, ea Dei non fuisse denegatis, quando quidem illum parere debebat, qui est speciosus forma praesentis filijs hominum, quatinus hoc filio debuit conformari. Ita que super ornata speciosa dicitur tripliciter pulchritudine.

Primo, ob pulchritudinem naturae, quae membrorum integritatem & proportionem, apertissimam que figuram, & coloris suavitatem Virgo exhibita nacta est, & celesantur sancti Patres, & passim ecclesiastici scriptores. Unde de utraque pulchritudine tam spirituali quam corporali intelligunt illud: Tota pulchra es amica mea. Et macula non est detecta in te. Quod quidem videtur particulariter innotate naturae illud in eodem capit. Quam pulchra es corpore sci. Cantiprat dicit non fuisse in ea, quia nec in anima, nec in corpore.

Dion. Chartusi extaticus Doctor dictus, sic hac de re differit. A plantae pedis usque ad verticem nil penitus fuit in Virgine, neque in corpore, neque in anima indecorum, indecens, reprehensibile, immo reprobissimum ab omni superfluitate, penitissimum ac sanctissimum operatum: Rationem ipse hanc subicit, 37. Consideratione dignam. Nempe sicut Christi humanitatem propter eius personalem cum Deo unionem, deicit omni perfectione naturae & gratia in termino excellentiae praesentis: Ita ipsius Dei Genitricis personae post unigeniti filii sui humanitatem sporebat in omnibus sic ornari. Quoniam post hypostaticam cum Deo continuationem, non est alia tam vicina virtus Mariae Dei cum Deo filio suo. Hanc ipsi rationem demonstrat cap. 34. de Laud. Virg. adiungens & auctoritatem Henrici de Cassia in eundem sensum. Rich. de S. Victore etiam disertè dicit, quod sicut Maria habuit Angelicam puritatem, ita vultum quoque Angelum, cum demonstravit. Nempe interna mentis pulchritudo se in corpus transfundebat, quae fiebat ut divina eius puritas & sanctitas luminosa in facie radiaret.

Tradunt nonnulli S. Dionysium a S. Paulo conversum a illum fuisse ad B. Virg. eaque vultu, tan-

WANTIG

ta suavitate, tanta admiratione fuisse perfusum, ut
 plulquam mortalem existimasset, & adorasset di-
 vino quodam honore, nisi aliter à Sancto Paulo de-
 cretus fuisset. Tanta nimirum erat in eius
 Testimo- vultu dignitas, splendor, maiestas. De eare circu-
 num S. fectur Epistola, in qua hoc ipsum testatur S. Dio-
 Dionysii nythus scribens ad S. Paulum, quam recitat Chri-
 de pul- stoph. à Castro Cor. à Lapide. Inter cetera ibi di-
 cit Dionysius: Ductus fui ad deiformem presentiam
 sine ex altissima Virginitate, & tam me immensus divinus
 virtus B. splendor circumfusit exterius, & plenius irradiavit
 Virginitate interius, tanta etiam in me omnium odoramentorum
 his. Deit. superabunda vit fragrantia, ut nec corpus infelix, ne-
 o. 19. que spiritus posses totius ac tanta aeterna felicitatis in-
 pide in signa sustinere. Defecit cor meum, desecit & spiritus in
 tanta gloria maiestatis oppressus. Testor quod aderat in
 var. ver. Virginitate Deum, si una divina concepta mente non me
 30. docuissent, hanc ego vitam vitam esse credidissetem.

Quoniam nulla videri maior esse posses gloria Beato-
 rum, quam felicitas illa, quam ego infelix. nunc tunc
 autem felicissimus degustavi. Quicquid sit de hac
 Epistola, an S. Dionysii sit (quod pressius peritis
 examinandum relinquo) illud certum primos
 Christianos continuo flagrasse desiderio videri. Angeli in celo,
 di Virginitatem illam, quæ salutis nostræ Au-ctorem
 sanctissimi gestare visceribus, atque multos ex
 eius aspectu & alloquio plurimum solarii & oble-
 tamenti, plurimum gratiæ & confirmationis in se
 depercepisse, de qua re etiam facit mentionem S.
 Ignatius Epist. ad S. Ios. Evang. Atque ipsemet
 Dion. testatur se Ierololyman venisse cum mul-
 tis ex sanctis Fratribus, ad contuendum corpus illud
 nom. e. 3, quod Au-ctorem vitæ, Deumque in se suscepit.

Certè ad designandam maiestatem pulchri-
 tudinem & dignam speciem Mariæ Matris & Vir-
 ginis, existimo quandoque contigisse, ut nollet
 Deus, eius faciem humana depingi arte, sed manu
 Angelica, vel caelesti.
 Sic Florentiæ in Italia colitur Imago Beate
 Facies B. Virginitatis Annunciatæ, multique fulget miraculis
 V. ab Angelo delineata esse & ex-
 Angelo depicta. pressa. Nam cum pictor corpus Virginitatis suo ex-
 depicta. pressisset penicillo, ac diu hæreret cogitabundus,
 quam faciem tanta dignam Virginitate depingeret:
 immo pietatis & reverentiæ affectu erga talem
 Martem impulsus, rem Deo commendaret: divi-
 nitus nocte insequente facies adpicta fuit venera-
 bilis & speciosa. Iaque non nisi Angelico factum
 ministerio, & communis traditio, & miracula
 confirmant.

In Historia quoque Deiparæ Montiserrati istud
 narratur, quod tubijcio. Cum acerius ab Abbate
 loci egregius pictor, ut Deiparæ imaginem miraculo-
 sam repararet, vixisset certis locis reparacione indigen-
 tem: vixisset penicillam a manu vitæ, cum illud cacu-
 factus est, & tres menses, ac non obstantibus
 Hist. de pul- chritu- idne ei- dem Vir- ginia 1. bus continuus pro eo ad Virginitatem fuisse precibus. Tan-
 dem post tres menses, cum religiosi viderent canerent Hy-
 mnum, Ave maria stilla. & peritis essent ad illam ver-
 sum, Profer lumen cæci, repente visus facultatem

repperavit. Quid dixerit hic, nisi quod Deipara
 humano artificio pulchrior in sua Imagine effi-
 noluerit; aut quod humana aliqua præsumptio-
 ne ille peccarit: Audi aliud
 Frater Ioannes Fresolanus, Dominicanus, inter
 primos sui sæculi pictores æstimatus fuit. Hic ve-
 rō proprio more habuit, ut nunquam Crucifixi aut
 Deiparæ Imaginem pingere, quin in ganna pro-
 stratus Deum precaretur, ut penicillum regeret, quos
 2. 3. Virgo Feb. 18.

Inter ceteras Imagines Deiparæ eminet una. Annunciatio-
 nis mysterium representans. Quam cum vidit Bon-
 rita sua ætatis Princeps pictor, asseruit eius auctori in
 ea pingenda ostensam faciem Divæ Virginitatis in eo
 splendore quo nunc radiat in celo. Tanta scilicet erat
 divini illius vultus pulchritudo.

Sic in Laudunensi ditione in Gallia celebre est tē-
 plum nostræ Dominiæ de Lætitia à Regibus hono-
 ratum, & donis regis adornatum. Ibi vultus Imago
 Deiparæ ab ipsamet de celo delata, & donata. Sic cō-
 pendio referitibi Historia. Cùm sub annu 1134. tres
 equites S. Iohannis Ierololymitani, nobiles, Laudunen-
 ses, in Ægyptum appulissent captivi in horrendū car-
 cerem Cæsari à Sultano conclusi sunt, atque ibi variè
 tentati sunt, ut Eodem Christianam abnegarent. Tes-
 tum in fide firmi effecti, ob pietatem in Deiparâ ab illa
 multo lumine decora, & caelestium Angelorum multum
 auro stipata inveniuntur. Et tandem in carcere ducentu-
 tur, cooperante quadam famina nobili, quam instrua-
 rant in carcere ad fidem Christianam, & ad pietat. in
 erga Mariâ Deiparâ. Virgo autem pro symbolo prote-
 gimus dedit: cui Imaginem suam excipit. Virtute il-
 lius, mirabili miraculo & auxilio, in patriâ redacti
 sunt, aut potius in delati una nocte post iter aliquot bo-
 rarum comitante diâ nobili muliere, quæ baptizata
 nomen Mariæ accepit. & sanctissime vixit, ante
 autem Imperia dominabatur. Exinde ad hunc Nobilibus
 infundendo proprio adpicta fuit Ecclesiâ, in qua & in-
 pradicta Imago reposita est cum sol. mittere ad Epi-
 scopo Laudunensi, ubi & plurimum mirantis claruit.

Deiparæ Nostre de Lætitia dicta fuit, ob singularem
 latitiam exortâ, in his captivis ob liberationem
 tum in eorum propinquos ob congruat. acione, tum in
 Episcopo & Fidelibus ibidem deplora, ob suavitatem baptis. S. Lucas
 mam celestem, tum denique in omnibus ob insignem primus
 pietatem in Mariam Virginitatem Dei Matrem, omnis effectus
 Dæparæ
 latitiam nostra causam.

Primus qui effigiem Deiparæ in Orbe depinxit, & de-
 & colendam proposuit, fuit S. Lucas artis picto-
 3 2 12

rix gnatu. Hic familiaris fuit Virgini, & ab ea creditur didicisse mysteria infantiae Christi, quae speciosissime praeter ceteris Evangelistis enuntiavit. Voluit autem ipse per imaginem veterari cum ea quam desiderabat, quod ferventissimi amoris est signum, inquit Metaphrastes. Eam porro exhibuit, prout erat, gravi, decorata, venerabilis, & augusta pulchritudine. Nec vnam tantum expressit ad vivum imaginem, sed varias, quae diversis in locis venerationem habent. Quas qui intueretur cum pietate, vere potest dicere: *Gaudet Virgo gloriosa, super omnes speciosa*, Roma plures possidet. Nam in Sancta Maria Maiore visitur illa quae per urbem a Sancto Gregorio in Processione circumlata sedavit peltam. Angelis cantantibus, *Regina Cali lazare alleluja*, alia visitur in S. Maria de Ara caeli, in S. Maria ad campum Martium, in S. Maria in via lata. Est & altera Neapolitana in Templo S. Mariae Maioris. Denique, ut de nostro Belgio aliquid dicamus, est & vna quae pie creditur Sancti Lucae penicillo expressa Cameracensi in templo Archiepiscopali, quae augustam habet faciem, & pictoribus inimitabilem, ut multi peritissimi pictores fassii sunt, eam propius contuentes. Ibi autem colitur cum pietate & magno populi concursu singulis Sabbatis, & vocant *Nostram Dominam de Gratia*. Possunt ergo & Cameracenses Canonici, & incolae loci, metiri & illud canere: *Gaudet Virgo gloriosa super omnes speciosa*.

DE PULCHRITUDINE VIRGINIS SPIRITVALLI Sec. VII

De pulchritudine spirituali praecipue illud intelligendum venit, quod de Virgine canitur *Super omnes speciosa*. Quocirca de illa maxime verum est illud: *Multa filia congregaverit divitias, tu supergressa es univ[er]sas*. Filiae huius mundi ad decore congregant sibi multa ornamenta pretiosa & speciosa; & in his earum consistunt divitiae, ibi thesaurus in quo animum & cor figunt. Et quia multiplicia admodum sunt haec ornamenta, *Mundus mulieribus* vocatur. Ad hunc effectum congregant, & in arcibus suis recludunt sollicitate torques & monilia aurea, armillas & mitras, discriminalia & perlelides, mucronulas & inanes, annulos & gemmas in fronte pendentes, acus & specula, mutatoria & pallia, syndones & vittas, & therista. Unde *Indith* nonnulla ex illis assumptis ad castra Holofernis procedens.

At Filiae Dei congregant spiritualia decorem. Ita multivaria, pro animarum decore & specie. Habentque ipsae sua monilia, & torques, & inanes, & armillas, & perlelides & fascias pectorales, & dexalialia, & sandalia, & lunulas & specula, & pallia, & theristras, & annulos, & gemmas, & vittas, & mitras, & corollas. Haec enim sunt vana dona gratiarum, quibus se adornant, ut Deo placeant & sponso; quae sollicitae coaccervant, & pretiosae coarserant, ut apud se semper habeant Mundum caelestem, non Mundum mulierum. De his divitijs spiritualibus recte intellexit illud: *Multa filia congregaverunt divitias, tu supergressa es univ[er]sas*.

Pulchritudo virginis nomen ad illicitos motus provocavit.

Illud pro conclusione hic non est omittendum quod licet Maria corpore pulcherrima fuerit, tale tamen donum a Deo accepit, ut nemo eam concupisceret, quin potius eius faciei ad specus illucros motus in alijs extingueret. Erant eius oculi velut duae faces amoris casti & lucidi, concupiscentiae caliginem in aspicientibus fugantes. Propterea dicitur *Quasi Myrrhacelestis*, non solum ob suavitatem odoris quem spirabat, sed etiam quia sicut Myrrha a corruptione praeservat; ita Maria castitatis odore intuentium corda a libidine eximebat. Haec eius praerogativa singularis; nam aliae Virgines a se concupiscentiam potuerunt pellere, ab aliorum corde & oculis non potuerunt. Sicut fecerunt homines exarserunt in Agnetem, Luciam, Agatham, in Mariam nemo. Quare illud ei convenit: *Sicut Lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Quasi diceremus: Haec est differentia inter Mariam, & alias Virgines, quod illae sua pulchritudine, quasi spinae poterant pungere intuentium corda; Maria quasi Lilium sine spinis, neminem suorum decoris. Ergo & in hoc, & propter hoc, hinc Titulus debetur, **SUPER OMNES SPECIOSA**.

Pulchra fuit filia, & admodum opulenta his monilibus pretiosis S. Agnes, quae de sponso suo dicebat: *Dexteram meam & cellum meum circumspiciam, ut sciam quid faciat oculis meis*. Idem dicere poterat Cecilia, Catharina, Lucia, Agatha, quod Agnes, & multae aliae filiae pulcherrimae & ornatissimae, quae sibi congregaverunt divitias omnigenas virtutum & gratiarum, quibus Sponso caelesti placerent. Nos vero adiectum, O MARIA Tu supergressa es univ[er]sas. Denique, idem dicere poterant multae filiae Regum, quae regnum mundi, & omnem sanctorum societatem contempserunt propter ornamenta caeli, & propter amorem Domini nostri Iesu Christi, accedentes illud Apostoli Petri: *Non sit exivisus capillatus vestimentorum aut circumdatis auribus indumentis vestimentorum*

WANTIG

eulens sed quia absconditus est cordis homo in incorrupti-
 puitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspe-
 ctu Dei locuples. Tales fuerunt Cunegundis Impetratrix,
 Elizabetha Lufitana, Elizabetha Turingica, Margareta Hungarica,
 & innumerae aliae, quarum vnicuique illud conuenit: *Omnis gloria Filiae Regum ab intus.*
 Hae sunt Filiae Regum speciosissimae, & locupletissimae, & locupletissimae in conspectu Dei:
 Sed tu, o Maria, super omnes es speciosa, tu super
 gratias vaivas. Quapropter omnes hae Filiae
 Regum sunt in honore tuo, quasi Domicellae honoris
 re Dominam & Regnam suam circumdant & ful-
 piciunt.

De Filiabus Job testantur sacrae Litterae, quod non sint inventae mulieres speciosae sicut illae in vniuersa terra. Vocantur autem nomen prima *Diem*, & nomen secunda *Cassiam*, & nomen tertia *Cornu-stibi*, vel ut legitur *70. Cornu copia*, siue *Cornu Amalthae*. Vocaverit porro Job primam filiam suam *Diem*, inquit *S. Thomas*, eo quod pulchra, foret tum corpore, tum mente, instar splendidae diei. Nomen secunda *Cassiam*, quod nobilis & gratiosa foret instar aromaticae Cassiae. Nomen tertia *Cornu sibi*, quod elegantissimo esset vultu, quasi tota sibi depicta, quo facies & oculi inuagis solent. Vel, ut alij dicunt, illa nomina indidit in memoriam virtutis; sicut fortunae, aduersae & prosperae: quia iam ex tenebris miseriarum ope Dei redisset ad felicitatis diem, & ex faecore & pudore ad fragrantiam, ex fordibus ad nitorem, ex indigentia ad copiam. Tu pulchrior es Filiabus Job, o Maria, aeterni Patris Filia & merito te *Diem* appellaverimus, quae pulchra es, non solum ut auctora confutens, aut ut Luna rutilans, sed etiam ut Sol irradians. Per te est tenebris ad diem & lucem felicitatis emerimus, tu Dies & Lux nostra. Merito etiam te *Cassiam* appellaverimus, quae ad eum es gratiosa, & odorata. *Myrrha, & gutta, & casta & vestimentis tuis, ex quibus te delicta uerunt filia Regum in honore tuo.* Per te a faecore peccati ad fragrantiam gratiae caelestis redisti sumus, tuoque odore caelum & terram perfudisti, & Filium ab aeterni Patris accubitu ad tuum sinum attraxisti. Denique te merito *Cornu sibi*, & *Cornu copia* appellaverimus, quia tu pulchritudo nostra, & opulenta es; tu Iovis Nutrix, hoc est Dei nostri; per te omnia haurimus bona, a non igitur iare tibi congratulamur & nobis inelamantes: *Gaude Virgo gloriosa, super omnes speciosa illudq; adicimus: Multa Filiae congregaverunt divitias, tu supergressa es uniuersas.*

Propter hanc pulchritudinem spiritualem Matris, Sponsus in Canticis Sponsae speciem describit & laudat per singula membra; ut per haec portione qua dam intelligatur species eius interna, quae in virtutibus consistit. Audi Rupertum in illud Cant. 4. *Quam pulchra es amica mea, oculi tui Columbarum.* Sic enim exclamatur: O admirabilis pulchritudo, quam sic admiratur & collaudat pul-

cherrimus Auctor pulchritudinis septem praecognitiis. Consideravit oculos, capillos, dentes, labia, genas, collum, ubera, & pro singulis dilectis singula decantavit digna collaudationis capitula. Laudatur in oculis simplicitas, in capillis cogitationum: tuarum munditia, in dentibus innocentia; in labiis doctrina, in genis verecundia, in collo humilitas, in uberibus suis admiranda cum fecunditate uirginitas.

Pollamus & nos laudare Virginem secundum membra singula a pulchritudine, eam tamen laudem & pulchritudinem referendo ad illam quae intus fulget & radiat; quae & agnita fuit in mysteriis eam concernentibus, dum ageretur in uita haec mortali. A capite usque ad calcem laudabilis est, & admirabilis, & amabilis, in mysterio Anunciationis. Quam speciosi & gratiosi eius pedes, quae in secreto conclavi continent, fugientes tumultum & distractiones saeculi, dum interim pedes animi perambulant aulae caeli in calcamentis hiacinthinis & ceruleis. Dicamus hic: *Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis, o Filia Principis.* Quam speciosa coram Deo & caelibus eius genua facta, quae flexit cum humilitatis & cordis genibus, dum dicit: *Eccc ancilla Domini.* Quam speciosus uertus qui potuit tunc cum certitudine asserere se virum nec agnovisse, nec agnosceret, nec agnituram esse, sola vel cogitatione, vel ut illatione, ob firmam uirginitatis perpetuae propefuit & uotum! Quam speciosa eius manus & brachia in caelum protensa, ut oratione Deum in terras attraheret, miseris nostris compassurum, & uirginem eius puritati nihil detracturum! Quam simplices oculi eius columbini caelum respicientes, & nihilominus caute circumspicientes, ne qua fraus mandatis caelestibus pararetur, & inquirentes: *Quomodo fiet istud?* Quam speciosa frons verecundiae rubo reperfusa, dum turbatur in salutatione & laudibus suis! Quam speciosi cincinni & capilli cogitationum eius, quae nil nisi sanctum spirant, volventes & revolventes qualis esset ista saluatio, qualia & mysteria quae caelitus hic proponebantur! Denique, quam speciosum est caput & collum, quod se inclinant ad fidem & obedientiam, pronuncians, *Fiat mihi secundum uerbum tuum.* Hae est eius species & uenustas gratiosa, qua Dei Filium in sinum attraxit, uterum, propter quam etiam ex dilecto, o pulcherrima uniuersum!

Ipsa qui eam in Matrem elegit, pulcherrimam efficere potuit, & talem eligendo & diligendo effecit. *Keuzis*, pictor ille celebris, lunonis effigie picturum, templo eius dicendam, dicitur *Uirgines* quinque pulcherrimas elegisse, & sibi obobulos potuisse, ut quicquid in illis laudatissimum erat, ad imaginem infereret. Ita refert *Plinius*, & alij Historici. Dicamus nos, quod Deus factor, fieri, pictor noster, effigiem electissimae & dilectissimae uirginis uoluit Templo suo & Filij sui dicere Spiritus Sancti pentacillo delineatam. Quid igitur se-

Per omnia membra.

Cant. 7.

Luc. 8.

Luc. 1.

Cant. 5.

est: Non solum quinque Virgines, sed omnes omnia sanctas animas, quae fuerunt, sunt, & erunt, aut esse possunt, oculis suae sapientiae proposuit, & quaequid in sagulis excellere poterat virtutis & pulchritudinis, in Virginem hanc à se elegerunt. Et tulit, ita ut nihil opus fuit superexcellat nisi ipse Opifex: Propterea ei rursus repetimus: *Salve Virgo gloriosa, super omnes speciosa.*

Hæc est pulchritudo, quam multas in sui amorem per exit animas piæ, & ad imitationem accendit. Vade S. Ambrosius sic Virgines alloquitur: *Sit vobis tamquam in imagine descripta virginitas. ut aquæ Beatæ Mariæ, de qua voluit specula resurgere, & species castitatis, & forma virtutis. Talis fuit Maria, ut eius omnis vita omnium sit disciplina: quicunque eius sibi exoptat præmium, imitetur exemplum.* O quantis illa Virginitatibus occurret, quantas complura ad Dominum trahet! Certe Virgines in cælo delectantur eius specie & societate. Ipsæque dum in terris apparet, fere solent nonnullis illustrioribus Virginitatibus quasi Ped. sic quis honoratij, esse comitata, sed & tunc elucet & ipsa super omnes speciosa. Sic S. Dominicus frequenter visitavit cum Cæcilia & Catharina collateralibus suis. S. ceterum sæpe adfuit S. Martino cum Agnete & Theca, Sic S. Opportunam visitavit in lecto ægerudinis, cum Lucia & Cæcilia: ita ut optime eas cognoscens diceret: *Avete Sorores, quid imperat mihi Regina?* Sic sanctum Stanislaum Kosca visitavit cum S. Barbara. Sic & sanctam Claram visitavit cum Virginitum clarissima turba: sed ipsa erat eminentis speciei inter omnes, regioque diademate redimita, quo agnosceretur eius excellentia.

SEC. VII DE PULCHRITUDINE B. VIRGINIS IN GLORIA. W. A. L. E. O. V. A. L. D. E. D. E. C. O. R. A. PRO NOBIS CHRISTUM EXORA.

Gloria resp. det gra. d. 25. Sicut Maria omnes electos excellit pulchritudine gratiæ, ita absque dubio eos præcellit pulchritudine gloriæ, quia gloria gratiæ correspondet. Sicut ergo deicit ut tali puritate niteret, quæ maior sub Deo nequit intelligi, quia Deum conceptura erat: sic deicit ut gloriæ emineat, quæ maior sub Deo nequit intelligi. Mons est in vertice montium Beatissima Virgo, inquit S. Gregorius, quæ omnem eadem creaturam altitudinem electiois suæ sublimitate transcendit. Mons electissimus & speciosissimus, omni intelligibili vultu polimicus & ornatissimus: Gloria Libani data est ei. Et decor Caro melius in ea videtur gloria & decor Dei nostri. Radij decoris & gloriæ eius totam illustrant & laxant civitatem Dei. Quapropter Ecclesia Leodiensis sic de ea canit voce & laudatione decora: *O quam gloriosa luce corruscas, Starpu Davidica regina proles.*

Sublimis refidens Virgo Maria, supra Cælestes et heros omnes.

Certe accide realis gloria electorum perficietur in visione Mariæ Deificæ, quæ filium Dei peperit essentialis beatitudinis obiectum vivificantem. Unde & sancti nonnulli in terris, cælestis specialiter docti tunc ad illius visionem aspirant.

D. B. Anulpho, Ord. Cister. legitur frequenter ei apparuisse Deiparam, & ita familiariter illi exhibuisse, ut quocies ille negotium aliquod haberet, toties piffima Virgo illud ad altum suum deferret, donec tandem illi excedenti, & vitia diu camore cordis hianti à Filio suo gratiæ celestis buccellam pariter cum effectu petitionis eius impetrans reportaret. Cum autem quadam die Vir Dei orans cuperet ardentem Sanctorum Choris intercellere, apparuit ei Christus, & apertis oculis ostendit omnes sanctos Choros Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginitum, Angelorum. Tum Christus ad illum sufficiens tibi hæc omnia? Illo autem negante hæc sufficere, ostendit ei Genitricem suam supra omnes exaltatam, inenarrabili decore & gloria plenissimam, in cuius visione miram sensit oblationem & suavitatem. Ita auctor Kalendarij Virginis ex Francisco Moscho, vitæ eius scriptore.

De Beato Henrico Caissis Ordinis S. Dominici etiam legitur, quod cum die quodam Paulij vel orationis causâ lumen haberet, illud extinguit illi & mox circumfulsit cum lux magna, & qua quadam multebis vox prædire videbatur. Qui suspensus ait: Deus meus, quid audio, quæ est vox ista? Ego sum, inquit, Maria Mater Christi. Cui ille: *Domina, esende mihi faciem tuam gratiosam, ad quam tam frequenter adspiro: Vox enim tua dulcis, & facies ana decora.* Verum tamen non aliud à Virgine responsum tunc accepit: *Adhuc puer es, crece, & videbis me.* Ita refert Hyacinthus Choquetus D. The.

Poterat ergo hic dicere, quandoquid necdum tempus advenit, quo te intueri valeamus decore & specie tua, vultu interim, o valde decora, in decore tuo perenna & regna, & pro me Filium exora, vultum & te videamus tandem in sæculorum sæcula.

Nec hic quoque prætereundum, quod certâ relatione accidisse refert Thomas Cantiprato apud Turinum civitatem, in domo quadam Fratrum Prædicato: ubi agebant Fratres sub egregia sanctitatis virtute erga B. V. devotissimi in orationibus suis, & ita fuis lacrymis & vultu vacabant contemplationi. Accidit ut unus ex illis, alijs ad quietem vel studium procedentibus, nocte dieque, in oratione permaneret; unde mentis à Virgine, cui devotissimus, singulari solatio inclinare. Contigit namque, eo solo in Ecclesia remanente altari circumstante luce lucidissima circumfundi, & ei super altare gloriosissima Virginitum cum Filio inaudito vultuum & formarum schematibus apparet, per quos in modum Stellarum septem globi quædam abans. Hæc ut vidit, immittit ephorantima, quam vis

WANTIG

in signum vera visionis solatio mirabili & intellectu
ali lumine repletur. Dixit ergo cum magna reverentia
cordis, & cum lachrymis O gloriosissima Mater & Do-
minica, non sum dignus videre te nisi in celo. Rogo
supplex, si vere es Mater Christi, appareas Priori no-
stro, & toti conventui, servis tuis dilectissimis. Hoc ut
dixit, annuit deus pietatis, & apparuit toti Conventui
eius in eadem forma. Attende Lecto. miraculum cum
Eius sacris inauditis Respondeant Fratres, quod illa
visio imaginaria quid sit, sed ex certis gravis & cir-
cumscriptibilibus lineis etatis non constabat. Vi autem
comparatione aliqua nos atamus. Corpus illud appa-
rebat diaphanum videtur, & ramosa proprii sui
excellenter egregie formae oculis intuitu ingerebat,
ut nihil incundius videri posse mortalibus credere-
tur. Hoc videntes Fratres solido crebrius precibus &
sustibus instabant orantes benignissimam Matrem, ut
secundo & tertio in honorem Sanctissima Trinitatis ap-
paret, ne forte foret diabolica illusio. Quia ergo nulla
Christi conventui, vel Matris eius, ad Beata, tertio in
eadem formam esse Conventui Virgo & horum demon-
stravit. Facta sunt haec in principio Ordinis Praedi-
catorum, ut tam speciali miraculo Regina mis-
ericordiae sibi deditum Ordinem comprobaret.
Ex quibus omnibus satis elucefit, quam meri-
to B. Virgini sterculus comperat, Virgo gloriosa,
inter omnes speciosas, & quam convenienter ei dica-
mus, Vale, o valde decora & pro nobis semper Christi
exora. VALE apud veteres erat saluatio vesperti-
na, sicut & AVE erat saluatio vespertina: Nos au-
tem Mariam salutamus per Antiphonas & Cantica
tam matutinis horis, quam vespertinis, immo &
diurnis: deo hic repetitur, Ave Salve, Gaude, Vale
Quae diceremus cum Propheta, Vespere & mane &
meridie annuntiabimus laudem tuam, & Eili tui, o
Maria! & congaudebimus, quod tibi cum illo pe-
rens sit salus, honor, virtus, gloria, valor, & forti-
tudo: inter illam pro nobis exora, ut exau-
diat vocem nostram, & sublevet tecum nostram mi-
seriam, sic compendio iterum pro me repeti: Salve,
o Maria, incluta Regni progenies, Sacerdotum de-
cus, Patriarcharum gloria, Caelitum triumphus, An-
gelorum Dominica, Caestorum Regina, Formidorin-
ferorum, Christianorum spes & solatium. Divi-
nitati proxima es, ne illic nobis desites. Certa est
fiducia tua, proavis tuis ad celum pedibus, serva a-
nimulam hanc, quae tibi quanta est, nuncupat.

tiam simul in confidatione nostra iunctos huius
nisi Dulcis colit, qui est cultus inferior. Ita que om-
nes honores qui Angelis deferuntur, aut homini-
bus beatis, quantumcunque incrementum & multu-
plicentur, nunquam tamen pertingent ad hyper-
duliam Virgini Mariae debitam, quia ille cultus est
altioris Ordinis.
Ratio fundamentalis esse potest, quod B. Virgo
vere sit Mater Dei, cui competit per hoc dignitas
velut immensa, longe alias omnes transcendens,
siveque ei & gratia, & gloria, & cultus debetur om-
nes alios supereminens. Materitas namque Dei
dignitas incomparabilis censetur, in quantum est
consubstantialitas cum Deo proxima, altissima, a-
lissima, per quam Virgo facta est Oidialis quoda-
modo divini, habens eundem Filium sibi consub-
stantiali in humanitate, quem aeternus Pater
consubstantiali in divinitate. Eidem na-
que dicere potest, quod Pater aeternus: *Filius meus
est, ego hodie genui te.* Quae omnia sunt altis con-
sideratione digna, ut dignitas, gratia, gloria, & ho-
nor ei debitus agnoscat.
Confirmatur & haec ratio ex eo quod dignitas
vniuersi hypostatice humanitatis cum Deo, in
Christo incomprehensibilis sit, & reputetur im-
mensa, omnium creaturarum dignitatem & exalta-
tionem in vnum congregatam superans, dum sacri-
fium hominem Deum capitulatur in se, sive quae
in caelis, sive quae in terris, Huic autem vniuersi
incomprehensibili, quam intimam, quam proximam
cooperata est Beatissima Virgo, dum Filium Dei
suis & vitceris corpore induit, & sibi coorporatur.
O sibi dedit? An aliquid hanc vniuersi, incarnatione,
& cooperatione admittibilis? Nihil ergo & dignitas
haec & dotes ei correspondentes longe superant:
omnes alias dotes, sive Angelis, sive hominibus da-
tas, & a se vniuersi hypostatice Christo commu-
nicata superatur. Ita loquuntur Theologi plerique
de dignitate, gratia, gloria, honore, & cultu
Virginis Deiparae.
Non ergo dubitandum, quod de ea iure conat
Ecclesia, quod sit valde decora, & super omnes speciosas:
Et pro nobis Christum exora. Etenim ex dictis se-
quitur, ad eam nos primum debere vota dirigeret
post Christum, & per eam ad Christum, qui eam
voluit honorare, ut nihil neget, ut nunquam
oret ipsa, quin exoret. Quandoquidem eius
eius gratia & merita, ita Angelorum omnium &
hominum excedat gratiam & merita, ut similitudo
adunata haec & in valance posita, & ex altera parte
Virginis solius merita collocata longe superent,
per hoc conuenit ipsam magis Deo esse gratiam
& dilectam, quam sint omnes Angeli & ho-
mines simul sumpti. Quid vltra dicendum, & ex-
de inferendum, nisi quod eius preces apud Deum
magis valeant & Christum, quam omnium
sive hominum, sive Angelorum? quodque dignitas

Gloria:
Virgini
superat
gloriam
omnium
hominum
et Ange-
lorum.
Cultus
Hy-
perdulia,
vocat Hyperduliam cultum, qui est summus post il-
lum quem Deo debemus qui Latra appellatur.
Sanctos autem caeteros & Angelos & Homines e-

Compara-
ri vi dis-
gnitas
est Ma-
ter Dei.

Psalm.

Non ubi
prae Des-
perat post
quod homines
et Ange-
lorum
magis
valent
Christum,
quam omni-
um

fit vt exaudiatur, quàm omnes hi simul sumpti: Vide ergo quàm meritis ei inter omnes primò & crebriò repetimus: PRO NOBIS CHRISTUM EXORAMUS.

Similis
similitudo

Declari id etiam potest similitudine rebus ab humanis deducta. Etenim si consideremus familiam bene institutam, & in ea Matrem familias qualis est, quis ambigit eam in ea qualitate præferendam omnibus filiis, servis, & ancillis simul sumptis, quandoquidem sit Mater, caput, & princeps totius familiae? Certè & hæc apud maritum prudentem, & in veritate vxoris dilectorem, debet impetrare de his quæ iuste petit efficacius, quam vllus de familia. Itaque cum B. Virgo constituta sit Mater familias super tota Ecclesia, nonne dignior censenda est, quàm alij omnes filij & fideles, etiam simul adunati, ad hæc & efficacior est eius oratio & petitio, quàm omnium aliorum? Impetrat vtique, & vt Filia, & vt Mater, & vt Sponsa, quod indicat illa pia oratio Templo Laurentano inscripta, & Indulgentijs adorata, ac à multis pijs non sine fructu frequentata:

*Ave Filia Dei Patris,
Ave Mater Dei Filij,
Ave Sponsa Spiritus Sanctij,
Ave Templum totius Trinitatis.*

An non exaudiet Pater Filiam? An non exaudiet Filius Matrem? An non exaudiet Spiritus Sanctus Sponsam? An non de suo sancto sacramento & Templo exaudiet Trinitas sanctissima orationem ad se emissam? Ergo, o Sancta Virgo, Christum pro nobis exoramus: immo Patrem & Spiritum sanctum, non enim deceat vt quisquam illorum confundat faciem tuam & vniuersæ reconciliationis Sacramentum. Oculumque peccationis repudiet.

Alia
similis

Altera similitudo duci potest ab æstimatione morali, quæ reperiri solet in aulis Regum. Quis ambigat dignitatem & honorem omnibus Ducibus, Principibus, Comitibus aulæ imperari solitum; quandoquidem altioris etiam censeatur ordinis & regie dignitati suppari? Ergo cum Maria Regina sit cæli & terræ, Regina omnium hominũ & Angelorum, omnesque se ei subditos agnoscant & gaudeant in omne etiam tam simul super se omnes coadunati excellentiam ipsius agnoscere debent? Nõne si & ipsa pro nobis interueniat apud Regem, super omnes interpretabit? Itaque rursum hic repetamus: O Regina Celorum, o Domina Angelorum, pro nobis Christum ora te exora.

Certè non potest non efficacissima esse eius oratio, quandoquidem attestentur frequenter Sancti Patres, quòd ipsa, quia Mater Dei est, etiam totius Ecclesiæ, & Fidelium omnium Mediatrix est, tamquam quæ proximè cooperata sit Incarnationi Filij Dei, & consecutivè redemptioni no-

Per B.
Virgini
nom. ad-

stræ. An dicemus vicerius, per eam distribui Apostolorum zelum, Martyribus fortitudinem, Confessoribus puritatem, Religiosis humilitatem & austeritatem, Virginitatis castitatem, Penitentibus compunctionem, Coniugatis fidelitatem. omnibusque Fidelibus dona eis convergentia secundum vocationem? Hoc sanè certum asserit S. Bernardus, quando dicit deo cælestia quæque dona non venire in nos, nisi per manus Mariæ transirent. Quòd si ipsa hæc potest distribuere dona per potentiam & intercessionem, quæ apud Deum valet, an non emineatius hæc omnia dona in se possidet & gloriam eius correspondentem? Quòd si allegerunt Theologi in Christo fuisse non solum gratiæ sanctificantem, multa secum dona cælestia involuentem cum gratijs, quas vocant *Gratias gratissimas*; sed & gratiam quædam, quam vocant *Gratiam capitis* in alios refundendam, quæ etiam *Virginis gratia* appellari potest. Dicamus & hæc Mariæ suæ (quæ *Plena gratia* ab Angelo antepetitur) commuata esse, ita vt non solum sibi soli gratiam acceperit, sed & eandem in cæteros transundendam Mariæ participanti propter quam dixit S. Bernardus non solum eam gratiæ plenam, sed suam perplemam & superfluentem; ita tamen ut ipsa Carnalis sit, Filius eius Fons. Nõne hæc est quædam gratia, quæ in Maria potest dici *Gratia Capitis*? Nõne & illi specialis gloria correspondet? Hanc sanè hoc in gradu, hocque titulo, omnes alij Sancti etiam simul iuncti habere participant. Per Mariam igitur à CHRISTO Omnis fluat & cælestia dona, & ideo ei frequentissime & reverentissime a nobis repetendum est: *Pro nobis Corisum exora.*

Et hoc tamen etiam advertendum, quòd dicamus, & petamus, vt pro nobis intercedat, quæ *Mediatrix hominum* proprie dicitur: nam nec pro Angelis, nec pro eorum in supplicio confortibus nec tercedere potest, quia interuocabiliter summus est suorum addit. Nec Angelis qui steterunt, vel gratiam, vel perseverantiam Virgo impetravit: licet non nec Christus gratiam augeat gloriam eis meruit, vt in sanctorum Theologorum cælesti opinio, idcirco quæ proprie *Angelorum Mediatrix* dici nequit. Attamen aliqua ratione hic Titulus ei potest competere, si consideremus vnã esse Ecclesiam Angelorum, & Beatorum Hominum in Cælis. Cum ergo Christus, & Beatissima Mater eius effecterint, vt ratio Angelorum cadentium restaurarentur per homines, & fieret Ecclesia Triumphans omnibus suis numeris perfecta; quis verat hac ratione dicere, quòd Christus Angelorum Mediator sit, & Maria Mediatrix, tantum bonum eis conciliando? Reipublicæ suæ sanctæ, siue Ecclesiæ suæ dilaceratæ, redintegrationem procurando? An non eis exinde gaudium? an non accidentaliter accessit gloria? An non mirè gaudent de Apostolorum zelo & fructu, de Martyrum constantia militica, de Virginitatis castitate Angelica, de Sanctorum omnium meritis, triumphis, & gloria? An non per charitatis vinculum illam gloriam & præmia existimant sua? An omnes Angeli, simul innati, vel meriti, vel imper-

erare potterunt hanc restorationem? Absit. Sed per Christum id factum est, simulque, Christo ita volente, per Mariam; sicque rō mirum sit, si dicamus eam & gratiā & gloriā omnes Angelorum & hominum Choros simul sumptos superare.

Foritan & hoc significat Sancti Ioannis visio de duodecim Stellis radiantibus in capite Mariæ. Numerus duodecim vniversitatis est numerus sacris in Litteris; sic dicere valemus vniversos Beatos, tam Angelos, quam Homines, Mariam circumcingere honoris gratiā, & agnoscere velut Caput suum post Christum, hoc est, Reginam gloriæ. Vtēius in speciali dicere possumus, per duodecim Stellas Mariam circumcingentes, intelligi novem Choros Angelorum ei honorē deferentes; simulque tres hominum status, quos per Noe, Daniel, & Iob, designari dicit Sanctus Bernardus; hoc est, Status Prælatorum, Continentium, Coniugatorum. Hi omnes status hominum simul cum Choris Angelorum Mariam circumdant, honorant, & coronant. Sic in æternum in cœlis coronata triumphat, vbi pro nobis etiam exorat, vt ad illam coronam pertingamus, siue ad numerum eorum qui eam debent honorare, ornare, & coronare.

QUADRIGA MARIANA TRACTATUS IV.

DIE ELVICIDANS ANTIPHONAM MARIANÆ LAYDIS.

Qua canitur toto Tempore Paschali.

REGINA CÆLI LETARE ALLELUIA.

INTRODVCTIO.

Autores huius Antiphonæ sunt Angeli? Quæ eius occasio?
Huius Antiphonæ primos Cantores & Auditores fuisse Angelos, pernotum est ex Historijs Ecclesiasticis, & Traditione Romana. Cum enim tempore S. Gregorij Pontificis pestilentissima & violentissima serperet in Vrbe Romana, & plebem ita depasceret, vt quoadq; visi sint octoginta vel solūm hiscentia intretire: Hinc ad preces publicas, & lachrymis coniunctæ refugium fuit; indixitq; Pontifex celebrem Processionem, cui ipse cum toto Clero & populo interfuit, in qua per vicōs circumferretur Imago Deiparæ à S. Luca depicta. Cum ergo feryida & lachrymosa Cleri & Populi vota in Cœlum ascenderent, & hanc Mediatricem Patri Æternō representarent, audita est vox ista de Cœlo veniens modulatione Angelicâ: *Regina Cœli letare, alleluia: Quia quæ meruisti portare, alleluia: Resurrexit sicut dixit, alleluia.* Qui cantus dū paululum sisset, adiunxit ex sancta inspiratione Sanctissimus Pontifex, cum Clero: *Ora pro nobis Deum, alleluia.* Mor verò mita claritas acris effulsit, cum *Mariæ*

auræ Sol foret in nubilo. Visus est autem Angelus in vertice Caltri, quod ex tunc vocatum est *Castrum S. ANGELI*, antea vocabatur *MOLIS ADRIANI*, Gladium crucentum recondere, & exinde cessavit pestilentia, quæ passim in colloquijs, in mensuris, in itinere, in ludis, in deambulatione multos sibi et morte perimebat, ita ut sternuando, vel oculo in o expirarent: Vnde hæcenus permansit consuetudo dicendi, *Deus adiuret*, cum quis sternuere audiretur: & cum oscitatio superueniret, signum crucis ori solet imprimi, quæ quidem consuetudo dicitur originem ex eo duxisse tempore. Hæc autem pestilentia venerat super Romanos tempore Paschali, quia multi ex illis diebus quadragesimalibus intemperanter vixerant & incontinentes, nec satis dignè postmodum Corpori Domini communicarant. Et hæc non quæ lance rationis & fidei penitentes, contemplationibus, ludis, luxuriæque stræ laxabant. Quid dicemus hic nisi illud Psalms: *Lusus es Domine, & redum est iudicium tuum.* Dum tamen ad Mariam, tanquam ad Aram clementiæ tuæ, & Mediatricem gratiæ recurrimus, tu respice nos de Cœlo, & amove iram vindicem. Intuens in Deiparam hæc Virginem ei congratulatis & nobis, eam quæ lætificas & nos cum ea. Vnde per Angelos ei decantari iubes, *Regina Cœli letare, alleluia*; & à nobis idipsum vis reperi & decantari in eam eiusq; gloriæ cum paschali gaudio & triumpho.

Hanc igitur Antiphonam Paschalem, licet iterum à me breuiter alibi explicatam, cum ampliori elucidatione, hic repetō, & represento pijs mentibus, & in illa finio *Quadrigam Marianam*, quæ à filijs suis cum laudibus sonoris in Cœlum exaltatur, eorum voce coniuncta cum melodia Angelicâ & cœlesti. Tu face, ô Maria, vt tecum decantemus Æternum Alleluia. Sicut enim Angelis præcinentibus didicimus S. Trinitatem adorare per Trisagion. *Sansus, Sansus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth*, qui cantus æternum perdurabit: ita illis præcinentibus didicimus te Cœli Reginam venerari cum læticia, & tibi decantare *Alleluia*, quæ quidem Vox lætitiæ perfectionem suam habebit in æterna beatitudine. Singula ergo sacre Antiphonæ verba liceat, Te favente, expendere, & extendere. Prisci Scriptores in vocabant & salutabant Calliopen, Vraniam, Polymiam, Clionem, Thalam, Euterpen, vt felicitæ sua Poëmata aspiciantur: Tu mea es Calliope, Vrania mea, Polymnia & Clionea: *Exurge gloria mea, exurge Psalterium Cythara*: A te principium huius scriptiōis, in te definit, ô MARIA?

REGINA CÆLI LETARE.

SET I. Olim.

Notum est ex sacris litteris, Gentiles, & quos illos solam Iudæos, horum imitatores & affectas, & lunam Solem Lunamque adorasse, vt Numina: illanvenum, tamquam Cœli Regem & Præsidem, hanc tam na adquam arant.